

Západočeská Univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra ústavního práva

Diplomová práce

Ústavní pojetí práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti v Listině základních práv a svobod s přihlédnutím k zákonné konkretizaci

Zpracoval: Róbert Šoltýs

Konzultant diplomové práce: JUDr. Daniel Stark Ph.D.

Plzeň , 2012

“Prehlasujem že som túto diplomovú prácu spracoval samostatne a že som vyznačil pramene z ktorých som pre svoju prácu čerpal spôsobom vo vedeckej práci obvyklým a rád by som sa poďakoval JUDr.Danielovi Starkovi Ph.D. a JUDr.etBc.Richardovi Pokornému,Ph.D. za cenné rady.”

Plzeň, apríl ,2012

.....

Obsah

Použité skratky	4
Úvod a ciele	5
1.Práva duševného vlastníctva	7
1.1.Práva duševného vlastníctva a nehmotný statok	7
1.2.System ochrany práv duševného vlastníctva	12
1.3.Vývoj ustanovení v ústavách ČR	13
1.4. Vývoj ochrany práv duševného vlastníctva na území ČR v zmysle autorského zákona	16
1.5.Práva k duševnému vlastníctvu v súčasnej Ústave a Listine základných práv a slobôd	19
1.6.Medzinárodná úprava	24
2.Hudobné autorské dielo	28
2.1.Vymedzenie diela a autora	28
2.2.Osobnostné autorské práva	33
2.3.Majetkové autorské práva	35
3.Porušení práv k autorskému dielu	41
3.1.Predmet a podmienky ochrany	41
3.2.Súkromnoprávne prostriedky ochrany	42
3.3.Správnoprávne prostriedky ochrany	50
3.4.Trestnoprávne prostriedky ochrany	51
4.Kolektívna správa autorských práv a práv výkonných umelcov	53
4.1.Historický vývoj	53
4.2.Platná právna úprava kolektívnej správy	55
4.3.Povinne kolektívne spravované práva podľa AutZ	57
4.4. Dobrovoľne spravované práva podľa AutZ	59
4.5. Nové formy spravovania autorských práv	61
Záver	63
Resumé	65
Zoznam použitých prameňov	66

POUŽITÉ SKRATKY

AutZ - Zákon č 121/2000 Sb „o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),ve znění pozdějších předpisů

ČNR – Česká národní rada

ČR – Česká republika

ČSFR – Česká a Slovenská federativna republika

ČSSR - Československá socialistická republika

ESD – Európsky súdny dvor so sídlom v Luxemburgu

ESLP – Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu

EHS – Európske hospodárske spoločenstvo

EÚ – Európska únia

Intergram – Nezávislá spoločnosť výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovo obrazových záznamov

LZPS, Listina - Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listiny základních práv a svobod

NS – Nejvyšší soud České republiky so sídlom v Brne

ObčZ - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ,v platném znění

ObchZ - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ,v platném znění

OKS – Organizácie kolektívnej správy

OSA – Ochranný svaz autorský k dílům hudebním

OSŘ - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ,v platném znění

RÚB – Bernská zmluva o ochrane literárnych a umeleckých diel

SES – Smlouva o evropském spoločenství

SOZA – Slovenský ochranný zväz autorský pre práva k hudobným dielam

TrZ - Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník , v platném znění

TRIPS – Dohoda o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu z 15.4.1994

ÚS – Ústavný súd Českej Republiky so sídlom v Brne

Ústava ČR - Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

WTO – Svetová obchodná organizácia so sídlom v Ženeve

WIPO – Svetová organizácia duševného vlastníctva so sídlom v Ženeve

ÚVOD A CIELE

Na úvod k mojej diplomovej práci mám za potrebu filozofickou úvahou sa dostať k podstate nielen práva autorského ale práva ako takého. Mojou témou diplomovej práce sú práva k duševnému vlastníctvu. Každý človek má nielen svoje telo ale aj dušu. Ja ako hudobný gitarový inštrumentalista viem, že hudobné autorské dielo je hlboký citový vzťah autora k dielu ktoré vytvoril, k dielu ktoré je prejavom jeho inšpirácie, pocitov, zážitkov a myšlienok, ktoré nadobúda počas života. Jedinečnosť pocitov, inšpirácie, osobnosti autora a spontánnosť tvorby bez úmyslu akéhokoľvek kopírovania robia hudobné dielo originálom a tak aj nerozlučne spojeným s osobou daného autora, a sú jeho duchovným vlastníctvom.

Tak ako povedal jeden významný americký inštrumentalista John Shannon, podľa ktorého za hudbou je zvuk za zvukom je vybráčia, za vybráciou je duša, a za dušou je Boh a ja už len dodávam že za Bohom je naše Srdce, tak aj právo vychádza z prirodzeného princípu človeka ako ľudskej bytosti, ktorá žije z harmónie a lásky. Právo sa hodnotovo prelína s mravnosťou a morálkou a je aj strážcom týchto hodnôt.

Prirodzené právo je pre mňa synonymum slova Dobro, lebo vždy bude stáť na strane toho, kto konal v dobrej vôli, s dobrým úmyslom a v súlade s dobrými mravmi. Právo ako také sa vyvíjalo v priebehu ľudstva a vždy sa snažilo prispôsobiť potrebám daného obdobia. V dnešnej modernej dobe plnej informácií a reklamy si človek jeho skutočnú hodnotu a význam uvedomí až keď ho skutočne potrebuje v životnej situácii, ktorá u neho nastala. Ľudia sa domáhajú svojho práva v demokratickom štáte v súdnej sústave ak cítia pocit krivdy, ale často zdĺhavé súdne procesy tento pocit len prehlbujú a tým sa aj stráca viera vo výdobytosť vlastných práv, spravodlivosť a význam práva ako takého.

Ja dospievam k názoru, že Právo by sa malo stať súčasťou výučby na stredných školách ako povinný predmet, ktorý spolu s mravnosťou a morálkou ukážu a naučia, čo je potrebné si v dnešnom svete vážiť a aj chrániť, aby každý vedel ako sa môže správať, lebo mnohokrát ľudia nevedomky porušujú zákony a pritom ani nevedia že v práve platí pravidlo neznalosť zákona neospravedľuje. Nejde o to, poznať všetky zákony ale uvedomiť si princípy, na ktorých je právo založené.

Hlavným cieľom tejto práce je vymedziť postavenie autorských práv v Ústavnom poriadku Českej republiky s možnosťami právnej ochrany autorov a autorských diel s dôrazom na hudobné diela. Ďalším cieľom je aspoň čiastočne odhaľovať medzery platnej právnej úpravy *de lege lata* a zároveň ukázať možné riešenia v tejto oblasti. Na splnenie spomínaných cieľov používam predovšetkým deskriptívnu, komparatívnu a analytickú pracovnú metódu. Táto práca sa zaoberá čiastkovými otázkami autorského práva vo svetle existujúcej judikatúry Ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva vo Štrasburgu.

V prvej kapitole sa budem zaoberať vymedzením pojmu duševného vlastníctva, pojmom a systémom nehmotných statkov, prvými dokumentami pojednávajúcimi o autorských právach, ktoré platili na území Českej republiky, vývojom jednotlivých ustanovení zaručujúcich práva duševného vlastníctva v ústavách ČSR, ČSSR, ČSFR a nakoniec samotnými ústavnoprávnymi základmi práv duševného vlastníctva v súčasnom Ústavnom poriadku Českej republiky. Na záver tejto kapitoly spomeniem aj najvýznamnejšie medzinárodné dokumenty upravujúce túto oblasť.

V druhej kapitole sa budem zaoberať postavením autorského práva konkrétne autora hudobného diela, postavením osobnostných a majetkových práv a to vo svetle existujúcej judikatúry Ústavného súdu ČR, Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu a aj vo svetle smerníc vzťahujúcich sa k tejto oblasti.

V tretej kapitole sa budem zaoberať možnosťami uplatňovania autorských práv a prostriedkami ochrany autorských diel a umeleckých výkonov a to súkromnoprávnymi, spravnoprávnymi a trestnoprávnymi nástrojmi.

Štvrtá kapitola bude venovaná kolektívnej správe autorských práv, ktorej prenechávajú samotní autori výkon niektorých autorských práv na území Českej republiky, histórii kolektívnej správy, predmetu a vzťahu medzi kolektívnym správcom a autorom takisto vo svetle existujúcej judikatúry.

1. Práva duševného vlastníctva

1.1.Práva duševného vlastníctva a nehmotný statok

Pre vymedzenie práv duševného vlastníctva si musíme najprv zodpovedať otázku nehmotných statkov ,ktoré sú predmetom tohto vlastníctva.Autor tejto práce sa domnieva, že nehmotný statok môžeme považovať za vec v právnom zmysle ak je spôsobilý byť predmetom právnych vzťahov,to znamená ak mu platné právne normy poskytujú ochranu.

Pojmovo za nehmotný statok považuje Knap¹ statok ,vytváraný konkrétnym duševným obsahom ,ktorého objektívny výraz je spôsobilý byť predmetom spoločenských vzťahov bez potreby jeho ztelesnenia v hmotnej podobe a dodáva ,že nie všetky nehmotné statky sú predmetom práv k nehmotným statkom ale len tie, pre ktoré sa vytvorila zvláštna právna úprava z dôvodu spoločensko ekonomických potrieb spoločnosti.Knap takisto vymedzuje základné charakteristické znaky ,ktoré výrazne odlišujú nehmotné statky od hmotných a ktoré majú z hľadiska právnych vzťahov zásadný význam a to :

„ 1. Nehmotný statok je duševnej povahy ,jeho vnímanie popr. užívanie je nezávislé od existencie hmotného substrátu.

2. Nehmotný statok môže byť kedykoľvek a kdekoľvek súčasne aj následne vnímaný a užívaný neobmedzeným počtom subjektov a to bez újmy na jeho podstate (nespotrebáva sa) alebo na jeho funkcii (kvalita sa užitím neznižuje) .Je teda svojim užitím nezávislý na čase a mieste. Tento znak sa nazýva aj potencionálna ubiquita, ktorý zaviedol švajčiarsky teoretik A.Troller.

3. Prevod práva k nehmotnému statku s privatívnymi účinkami pre prevodcu je v rade prípadov buď celkom vylúčený alebo aspoň obmedzený ,poprípade viazaný na zvláštne podmienky.Celkom vylúčený je u všetkých práv k nehmotným statkom osobnej povahy.“

Z hľadiska povahy nehmotného statku Boháček² člení nehmotné statky do

¹ Knap,K., Opltová , M., Kříž,J., Růžička, M. *Práva k nehmotným statkům*.Praha: Hugo Grotia ,1994 . str.11 . ISBN 80-7179-552-6

² Boháček, M., Jakl, L. *Právo duševního vlastnictví* . Praha : Oeconomica ,2002 . str.14 . ISBN 80-245-0463-4

piatich kategórií a to na :

„ 1. Nehmotné výsledky tvorivej duševnej činnosti (obsah myšlienky a spôsob jej vyjadrenia)

a, vlastný obsah myšlienky (vynálezy ,užité vzory ,priemyselné vzory ,topografia polovodičov,odrody rastlín –chránené priemyselným vlastníctvom)

b, spôsob vyjadrenia či stvárnenia myšlienky (autorské diela spolu s počítačovými programami a štruktúry databáz ,výkony umelcov predvádzajúcich autorské diela)

2. Nehmotné výsledky skúseností či inej duševnej činnosti (know-how ,obchodné tajomstvo .obsah databázi ,jednotlivé data,zvukové záznamy,zvukovo-obrazové záznamy,televízne a rozhlasové vysielanie aj.)

3. Nehmotné hodnoty osobnosti fyzickej osoby

a, hodnoty a prejavy osobnosti fyzickej osoby , napr. česť ,meno,ľudská dôstojnosť ,súkromie ,prejavy osobnej povahy-intímne listy,podobizne aj.

b, osobné údaje fyzickej osoby

4. Vyjadrenia hospodárskej individuality subjektu a jeho produktu a činnosti

a, ochranné označenia podnikateľa (ochranné známky ,označenie pôvodu a zemepisné označenia ,obchodná firma ,obchodné meno,logo či iný vonkajší prejav podnikateľa)

b, názov a dobrá povesť právnickej osoby

c, goodwill podniku ,reputácia výrobku podnikateľa alebo jeho metódy

5. Niektoré základné city človeka v určitých situáciách ako je radosť z narodeného dieťaťa.”

Pre duševné vlastníctvo treba poznamenať, že pojem Duše je podľa môjho názoru prejav intuície, ktorá je odrazom zmyslového vnímania skutočnosti a pocitov, nie myšlienky.

Podľa systému právnej úpravy nehmotných statkov ich prehľadne delí Boháček³ na :

„ 1.Duševné vlastníctvo v užšom zmysle (autorské právo a práva súvisiace v AutZ)

a, výsledky tvorivej činnosti v oblasti umeleckej a vedeckej –autorské diela

³ Boháček M., Jakl, L. *Právo duševního vlastníctví* . Praha : Oeconomica ,2002 . str.14 . ISBN 80-245-0463-4

(spolu s počítačovými programami a štruktúrou databáz)

b, výsledky tvorivej činnosti predvedenia umeleckých diel – výkony výkonných umelcov (predmety tzv.príbuzných práv k právu autorskému)

c, výsledky duševnej činnosti nie tvorivej povahy – zvukové záznamy ,zvukovo-obrazové záznamy ,rozhlasové a televízne vysielanie(predmety práv súvisiacich s autorským právom) a obsah databázi

2.Priemyselné vlastníctvo v širšom zmysle (priemyselných práv vo zvláštnych predpisoch)

a, výsledky tvorivej činnosti v priemysle –vynálezy a biotechnologické vynálezy,užité vzory ,priemyselné vzory ,topografia polovodičových výrobkov,odrody rastlín

b, ochranné označenia –ochranné známky ,označenia pôvodu a zemepisné označenia,firemné mená

c,obchodné tajomstvo , zlepšovacie návrhy a iné predmety nekalosút'ážnej ochrany podľa ObchZ-know how,jednotlivé data,logo a iné prejavy,obchodné meno ,goodwill

3.Práva na ochranu osobnosti fyzických osôb

a, všeobecné práva osobnostné - hodnoty a prejavy osobnosti fyzickej osoby podľa ObčZ (život ,zdravie,meno ,česť ,súkromie ,prejavy intímnej povahy)

b, práva na ochranu osobných údajov podľa zvláštneho zákona – osobné údaje o fyzických osobách

4.Ochrana názvu a dobrej povesti právnických osôb.”

Český právny poriadok neobsahuje legálnu definíciu pojmu duševného vlastníctva .V snahe vymedziť jeho charakter môžeme vychádzať z predmetu duševného vlastníctva ,ktorým sú nehmotné statky ,alebo inak nazývané ideálne objekty. Predmetom klasického ponímania vlastníctva pozitívneho práva je vec v právnom zmysle vychádzajúca z hmotnej podstaty. Predmetom vlastníctva duševného je ideálny objekt, ktorý nemá hmotnú podstatu.⁴Pre pochopenie právnych vzťahov vlastníctva vznikajúcich v oblasti autorského práva sa preto javí rozhodné delenie materiálnych a ideálnych objektov .Napríklad gramofónová platňa ,ktorá predstavuje klasický materiálny objekt nazývaný tiež hmotným

⁴ Švidroň ,J. *Základy práva duševného vlastníctva* . Bratislava : JUGA ,2000 . str.22 . ISBN. 80-85506-93-9

substrátom diela je príkladom klasického poňatia vlastníckeho práva . Pre duševné vlastníctvo nieje podstatná platňa ale hudobné dielo (autorské práva s ním spojené), ktoré je na platni zachytené. Osnova nového ObčZ sa prikláňa k širokému pojmu veci. Široké vymedzenie zahrňujúce pojmovo veci v právnom zmysle hmotné i nehmotné (napr. predmety spadajúce do kategórií priemyselného a iného duševného vlastníctva atd.) vyhovuje viac praktickej potrebe i z hľadiska súčasného ústavného poriadku.⁵ S ohľadom na rozšírenie pojmu veci v právnom zmysle je nutné vziať pri rozdelení veci v úvahu fakt vecí hmotných a nehmotných. Na to se reaguje návrhom § 489 nového ObčZ, kde se predovšetkým definujú hmotné veci a tie, ktoré nevyhovujú definícii hmotnej veci, sú vecami nehmotnými.⁶

Práva k duševnému vlastníctvu sú zakotvené aj v primárnom práve EU a jeho základnom dokumente a to Listine základných práv EU ,ktorá výslovne stanovuje v čl.13 zákaz obmedzovania umeleckej tvorby a vedeckého bádania a povinnosť rešpektovať akademickú slobodu.Čl.17 tejto listiny chráni ale aj pripúšťa obmedzenia vlastníctva k majetku a oddelene v ods.2 garantuje ochranu duševného vlastníctva.⁷

Odlišné ponímanie klasického vlastníctva od duševného vlastníctva autorských práv stanovil aj ESD vo svojom rozsudku⁸ kde stanovil že prenajímateľ

⁵ Návrh nového občianskeho zákoníka, RNDr. Petr Nečas, JUDr. Jiří Pospíšil [online].2011 [cit. 2011-12-15] Dostupné z : http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf

⁶ Návrh nového občianskeho zákoníka , RNDr. Petr Nečas, JUDr. Jiří Pospíšil [online].2011 [cit. 2011-12-15] Dostupné z http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf

§ 489 navrhovaného ObčZ : „Veci hmotné a nehmotné:

(1) Hmotná vec je ovladateľná časť vonkajšieho sveta, ktorá má povahu samostatného predmetu.

(2) Nehmotné veci sú práva, ktorých povaha to pripúšťa, a iné veci bez

hmotnej podstaty.“

⁷ Listina základných práv EU, [online].2007 [cit. 2011-12-19] Dostupné z : <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/hm/C2007303CS.01000101.htm>

⁸ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.199. Bližšie v rozhodnutí ESD C- 200-1996 . ISBN 9788071796084.

je povinný obstarat' súhlas autora pre každý jednotlivý prenájom originálu alebo rozmnoženiny diela a takisto nájomca pokiaľ chce prenechať prenajatý originál či rozmnoženinu diela do podnájmu či inak zachytené dielo užiť potrebuje súhlas autora. V oboch prípadoch ide o ďalší akt sprístupnenia diela a teda o výkon výlučného autorského práva. Všeobecne platí že vlastník(prenajímateľ) či držiteľ (nájomca) tým že nabýva originál či rozmnoženinu (ako vec) ,ešte z tohto právneho dôvodu nenadobúda oprávnenie k výkonu práva dielo užiť,ak nebude dohodnuté inak .⁹

Pojem duševného vlastníctva nám pomaha bližšie objasniť čl. 2 ods. VIII medzinárodného Dohovoru o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva z 14. júla 1967 (vyhláška ministra zahraničných vecí č. 69/1975 Sb.), ktorý v demonštratívnom výpočte pod duševným vlastníctvom rozumie práva:

- „ - k literárnym, umeleckým a vedeckým dielam,
- k výkonu výkonných umelcov, zvukovým záznamom a rozhlasovému vysielaniu,
- k vynálezom zo všetkých oblastí ľudskej činnosti,
- k vedeckým objavom,
- k priemyselným vzorom a modelom,
- k továrenským, obchodným známkam a známkam služieb, ako aj k obchodným menám a obchodným názvom,
- na ochranu proti nekalej súťaži a všetky ostatné práva vzťahujúce sa na duševnú činnosť v priemyselnej, vedeckej, literárnej a umeleckej oblasti.“

Jak duševné vlastníctvo tak materiálne vlastníctvo predstavujú súbor samostatných práv a povinností so svojimi špecifikami. Materiálne vlastníctvo ktoré stojí a padá s materiálom, ktorá ho vytvára má vždy hmotnú podstatu. Duševné vlastníctvo v zmysle AutZ má ľudskú podstatu v podobe tvorivej jedinečnej činnosti autora či umelca, ktorá vychádza z osobitej myšlienky, slov, skutkov a prejavou intuície , ktorú autor či umelec pretvára do zmyslami vnímateľnej podoby. Predmetom duševného vlastníctva bude vždy ideálny objekt aj so svojimi špecifickými vlastnosťami a preto tieto dve kategórie vlastníctva je potrebné vždy posudzovať samostatne.

⁹ Bližšie v rozhodnutí ESD C- 200-1996

1.2. Systém ochrany práv duševného vlastníctva

Z historických a geografických dôvodov sa vyvinuli dva rozdielne právne systémy ochrany autorských práv, a to kontinentálny, ktorý je predovšetkým založený na francúzskej a nemeckej právnej náuke, a anglo-americký „copyright system“. Okrem nich je možné nájsť aj akési zmiešané systémy medzi týmito systémami, ktoré im navyše pridávajú iné vlastné prvky ako je Čínsky systém ochrany autorských práv alebo úplne odlišné systémy, akým je napríklad Iránsky systém ochrany autorských práv.

Základným rozdielom medzi kontinentálnym a anglo-americkým systémom je, aký dôraz kladie daný systém na osobnosť autora. Copyright systém kladie dôraz na dielo, čo má za následok, že aj právnická osoba môže byť autorom. Kontinentálny systém kladie dôraz predovšetkým na autora. Dalším výrazným rozdielom je ponímanie jedinečnosti činnosti autora, ktorá vedie k vytvoreniu diela, teda poňatie jedinečnosti alebo pôvodu diela samotného. Aj v rámci copyright systému existujú rozličné koncepcie. Zatiaľ čo v USA je nevyhnutné aby bola v činnosti obsiahnutá tzv. minimalna miera kreativity (modicum of creativity), k uznaniu štátnej ochrany diela, v krajinách Commonwealthu je postačujúce ak autor investuje do svojho diela „zručnosťou, úsudkom a prácou“ (tzv. Skills, judgement and labour).¹⁰

V štátoch s autorskoprávnym systémom musí dielo nieť známku osobnosti autora alebo musí byť výsledkom autorovej tvorivej činnosti, a tým je chránené ako originál.¹¹ Autorskoprávny systém spravidla ukazuje dva prístupy k povahe autorského práva. Dualistické poňatie aké prijíma súčasný AutZ, kedy rozlišuje medzi majetkovými a osobnostnými autorskými právami, alebo nemecký prístup ktorý je príkladom monistickej teórie, kedy sú autorskému právu priznané dva aspekty – osobnostný a majetkový, ale za ich základ je považovaná len osobnosť autora a tieto aspekty sú považované za jeden nedielný celok.¹²

¹⁰ Sterling, J. A. L. *World Copyright Law*. Third Edition. London: Sweet and Maxwell, 2008, str. 17-19. ISBN 9781847032805

¹¹ Idem str. 19

¹² Ježek, J., Špaček, J., Stros, D. *Prosazování práv z duševního vlastnictví*. 1. vydání. HP, 2003, str. 27. ISBN 80-200-0755-5

1.3.Vývoj práv duševného vlastníctva v ústavách Českej republiky

Ustanovenia o právach k duševnému vlastníctvu v súčasnej Ústave Českej republiky a Listine sa vyvíjali a modifikovali v histórii českej štátnosti kedy boli poznačené ideologickými a politickými zmenami .Prvá tzv.Prozatímna ústava z roku 1918 neobsahovala ustanovenia o ľudských právach a slobodách, jej cieľom bolo vymedzenie postavenia a kompetencií prvého revolučného národného zhromaždenia,postavenie prezidenta a vlády .Ďalšia Ústava Československej republiky bola týmto nevoleným parlamentom – Národným zhromážením pretvoreným z Národného výboru prijatá na základe prozatímnej Ústavy z roku 1918.¹³Ústava 1920 obsahovala samostatnú hlavu venovanú právam a slobodám ale aj povinnostiam občianskym. Konkrétne § 118 hlavy piatej ústavnej listiny z roku 1920 zaručoval slobodu vedeckého bádania a hlásania jeho výsledkov ako aj výsledkov umenia pokiaľ neporušujú trestný zákon .Na rozdiel od dnešného ustanovenia článku 15 Listiny ,ktoré zabezpečuje túto slobodu ,ustanovenie z roku 1920 rozsah slobôd výslovne obmedzuje a to aby ich výkon nebol v rozpore s trestným zákonom. Ústava z roku 1920 ochranu duševného vlastníctva poníma veľmi úzko a v porovnaní so súčasnou Listinou neobsahuje výslovné garancie práv k výsledkom tvoriacej duševnej činnosti a práv prístupu ku kultúrnemu bohatstvu. Ale aj napriek tomu bola Ústava z roku 1920 považovaná z hľadiska ukotvenia základných ľudských práv a slobôd za veľmi pokrokovú.¹⁴

Ďalšou ústavou bola ústava z roku 1948, ktorá bola prijatá po politických zmenách a prevzatí moci komunistickou stranou. Do značnej miery nadväzovala na ústavnú listinu z roku 1920 a to hlavne v systéme ústavných orgánov a vzájomných vzťahov ,ktoré dopĺňovala novými inštitúciami a to slovenskými orgánmi ,národnými výbormi a stanovila obmedzenia súkromného vlastníctva na max.50 zamestnancov alebo 50 ha pôdy a doplnila aj tradičné liberálne práva o ústavné práva sociálne ,ekonomické a kultúrne . Konkrétne § 19 Ústavy z roku 1948 zaručoval výslovne slobodu

¹³ Gerloch,A.,Hřebejk,J.,Zoubek,V., *Ústavní systémy České republiky* Praha : Prospektrum,1994 .str.16. ISBN 80-7175-077-8

¹⁴ Gronský,J., Hřebejk, J. *Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa I. (1918-1945)*. Praha: Karolinum, 2004. str.63. ISBN: 80-246-0878-2

tvoriacej duševnej činnosti a to tak že:¹⁵ „Vedecké bádanie a hlásanie jeho výsledkov ako aj umenia a jeho prejavy sú slobodné, pokiaľ neporušujú trestný zákon .Kultúrne statky sú pod ochranou štátu . Štát dbá o to aby boli prístupné všetkým a podporuje vedu a umenie v záujme rozvoja národnej kultúry,pokroku a obecného blahobytu,hlavne sa stará o to aby boli tvoriacim pracovníkom zaistené priaznivé podmienky pre ich prácu.“

A § 20: „Každý má právo uvádzať svoje názory a výsledky svojej tvoriacej duševnej činnosti vo všeobecnú známosť a akýmkoľvek spôsobom ich rozširovať a predvádzať. Toto právo je možné zákonom obmedziť len so zreteľom k verejnému záujmu a ku kultúrnym potrebám ľudí“ a §21 odsek 3: „Zákon stanoví jak bude pri zachovávaní slobody vedy a umenia a so zreteľom k ochrane hodnotných diel plánovito riadené vydávanie a rozširovanie neperiodických publikácií, hlavne kníh hudobnín a reprodukcií výtvarných diel.“ Ústava tak zdôraznila úlohu a povinnosť štátu ochraňovať a sprístupniť kultúrne bohatstvo.Avšak častými odkazmi na zákony bez ďalších ústavných limitov vytvárala možnosti k jej obchádzaniu čo bolo ešte viac prehĺbené absenciou ústavného súdu.Pre mnohé práva tak neboli vytvorené adekvátne mechanizmy pre ich ochranu a výkon a preto bola táto Ústava považovaná v istých smeroch za iluzórnu a stala sa príkladom priamo flagrantného rozporu medzi ústavným textom,zákonom a právnou praxou.¹⁶

Nesmieme opomenúť ani ústavu z roku 1960, ktorá bola prijatá z politických a ideologických príčin a ktorej cieľom bol prechod ku komunizmu.Predstavovala však po obsahovej aj formálnej stránke nižšiu úroveň .Práva k duševnému vlastníctvu boli zaradené v hlave druhej pod názvom Práva a povinnosti občanov a to v čl.28 ods.1 : „V súlade so záujmami pracujúceho ľudu je všetkým občanom zaručená sloboda prejavu vo všetkých oboroch života spoločnosti hlavne sloboda slova a tlače. Týchto slobôd občania využívajú jak v záujme rozvoja svojej osobnosti a svojho tvoriaceho úsilia ,tak k uplatňovaniu svojej aktívnej účasti na správe štátu a na hospodárskej a kultúrnej výstavbe zeme. K tomuto cieľu sa zaručuje sloboda

¹⁵ Gronský,J. *Dokumenty k ústavnému vývoji Československa II/B. (1948-1968)*. Praha : Karolinum, 2002. str.20. ISBN: 80-246-0520-1

¹⁶ Gerloch,A.,Hřebejk,J.,Zoubek,V., *Ústavní systémy České republiky* Praha : Prospektrum,1994 .str.36. ISBN 80-7175-077-8

zhromažďovania a sloboda pouličných sprievodov a manifestácií.“ Ods. 2: „Tieto slobody sú zaistené tým, že sa pracujúcim a ich organizáciám dávajú k dispozícii vydavateľstvá a tlačové podniky, verejné budovy, sály, priestranstvá ako aj rozhlas, televízia a iné prostriedky.“¹⁷ Táto Ústava v porovnaní s Ústavou z roku 1948 predstavovala obsahovo aj formálne nižšiu úroveň. Neobsahovala výlučné ustanovenie zaručujúce slobodu vedeckého bádania a umeleckých prejavov a ani výlučnú ochranu kultúrnych statkov.¹⁸ Bežné ústavné limity práv a slobôd v niektorých prípadoch nahradila formuláciou obmedzujúcou výkon určitého práva a to „v súlade so záujmami pracujúceho ľudu“ (porovnaj čl.28 limitujúci slobodu prejavu a slobodu zhromažďovania). Ústava a práva v nej de iure garantované mali s politickou a sociálnou realitou len veľmi málo spoločného, reálne neboli dodržiavané čo nakoniec vyústilo do „obrodného procesu“ v roku 1968.¹⁹

¹⁷ Gronský, J. *Dokumenty k ústavnému vývoji Československa II/B. (1948-1968)*. Praha : Karolinum, 2002. str.80. ISBN: 80-246-0520-1

¹⁸ Naviac Čl. 16 ods. 1 Ústavy z roku 1960 obmedzoval autorskú tvorbu na úkor ideológie a to tak že : „ Všetka kultúrna politika v Československu, rozvoj vzdelania, výchova a vyučovanie sú vedené v duchu vedeckého svetonázoru, marxizmu-leninizmu a v tesnom spojení so životom a prácou ľudu.“

¹⁹ Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek, V., *Ústavní systémy České republiky* Praha : Prospektrum, 1994 .str.37. ISBN 80-7175-077-8

1.4.Vývoj ochrany práv duševného vlastníctva na území ČR v zmysle autorského zákona

V staroveku a stredoveku boli určité náznaky ochrany autorských práv, ale skutočnú ochranu autorom a ich dielam priniesol až anglicky zákon o autorskom práve z roku 1710. ²⁰Za počiatky ochrany autorského práva na našom uzemi možno považovať rok 1811 (úprava nakladateľskej zmluvy v rakúskom ABGB).²¹ Prvý právny dokument, ktorý chránil mechanické kopírovanie a verejné užívanie diel bol Cisársky patent z roku 1846, a vytvoril zásady ochrany diel literárnych , hudobných a výtvarných. Jeho znenie bolo niekoľkokrát novelizované, a to Ministerským nariadením č.6/1859, ktoré zvýšilo rozsah ochrany práva k prevádzke a zákonom č.78/1893 r.z. ,ktorý predĺžil ochrannú lehotu literárneho a umeleckého vlastníctva.

V roku 1895 bol prijatý zákon č.197/1895 o práve pôvodcovskom k dielam literárnym,umeleckým a fotografickým. Šlo o právo rakúske, ktoré platilo na území Čiech, Moravy a Sliezska, okrem Slovenska a Podkarpatskej Rusi, kde platilo právo uhorské.

Po vzniku Československa v roku 1918 dochádza k prevzatiu ako práva rakúskeho, tak uhorského a prijatiu zákona o nakladateľskej zmluve č.106/1923 Zb. z. a n.,ktorej obsah sa premietol do prvého autorského zákona č.218/1926 Zb. z. a n. novovzniknutej republiky prijatého v roku 1926, ktorý upravoval nielen obsah a trvanie pôvodcovského práva, ale aj jeho ochranu. Obsahoval 77 paragrafov a platil až do prijatia nového autorského zákona č.115/1953 Zb. z. a n., ktorý reagoval na zmenené politicko-hospodárske podmienky. Pozostával z 8 častí, prvá časť bola označená ako Autor a dielo, druhá ako Autorské právo, tretia Autorské organizácie, štvrtá hovorila o Kultúrnych fondoch, piata o Užití voľných diel, šiesta obsahovala Práva príbuzné právu autorskému, siedma sa týkala Prechodu diela a jeho ochrany a posledná časť obsahovala ustanovenia prechodné a záverečné.²²

²⁰ Sterling, J. A. L. *World Copyright Law*. Third Edition. London: Sweet and Maxwell, 2008, str. 17-19 str. 10 – 15, týkal sa iba literárnych diel a poskytoval autorom exkluzívne právo a slobodu tlačiť vlastné knihy („the sole right and liberty“) ISBN 9781847032805

²¹ Telec, I. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C. H. Beck, 1997. str. 464. ISBN8071796085

²² Telec ,I. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Praha : C.H.Beck, 2007. XI –XII. ISBN8072392069

Tento zákon bol zrušený zákonom Československého národného zhromaždenia v roku 1965 a to novým autorským zákonom č.35/1965, ktorý bol rozdelený do piatich častí, časť prvá sa zaoberala Autorským právom, druhá časť Právom výkonných umelcov, tretia Organizáciou autorov a výkonných umelcov, štvrtá Právom výrobcov zvukových záznamov a rozhlasových a televíznych organizácií a časť piata obsahovala ustanovenia spoločné.²³ Platil v nezmenenej podobe až do roku 1990. Svoju relatívnu stabilitu si zachoval vďaka monopolu štátu v oblasti šírenia autorských diel a štátnej kontroly nielen filmových štúdií, nakladateľstiev, vydavateľstiev, televízie a rozhlasu, ktoré štát vlastnil ale aj kontroly činnosti organizácií zastupujúcich autorov vo výkone ich práv doma aj v zahraničí. Všeobecné ustanovenia týkajúce sa napr. užitia diela umožnili túto právnu úpravu aplikovať aj pre prípady šírenia diel novými technológiami (šírenie CD, videokaziet apod.)²⁴ Po roku 1989 bol autorský zákon šesťkrát novelizovaný z toho dve novely mali proeurópsky význam .

„Zákon č. 89/1990 Sb. zrušil povinné sprostredkovanie užitia diel do zahraničia a zo zahraničia, predĺžil trvanie práv výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a rozhlasových a televíznych vysielateľov z 25 na zrovnateľných 50 rokov v štátoch EÚ, predĺžil trvanie autorského práva k dielam filmovým z 25 na 50 rokov, priznal peňažnú formu satisfakcie v prípade vzniku závažnej újmy nemajetkovej povahy vzniknutej porušením práva, priznal autorom a iným nositeľom práva odmenu za zhotovenie rozmnoženiny pre súkromnú potrebu na podklade rozhlasového či televízneho vysielania alebo zvukového či zvukovo obrazového záznamu (spoplatnenie nenahraných nosičov) a zaviedol poprvýkrát v ČR ochranu počítačových programov.

Zákon č. 86/1996 Sb. predovšetkým upravil záväzky vyplývajúce z Dohody o obchodných vzťahoch medzi vládou ČR a USA (č. 158/1991 Sb.), týkajúce sa ochrany počítačových programov, databáz a zvukových záznamov. Výslovne priznal autorom a ostatným nositeľom práv právo na prenájom a požičiavanie originálu či rozmnoženiny diela, rozšíril nároky nositeľov pri zásahu do ich chránených práv v dôsledku neoprávneného používania dekodérov a

²³ Telec, J. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Praha : C.H.Beck, 2007. XI –XII. ISBN8072392069

²⁴ Bližšie pozri dôvodovú správu k AutZ. [online].1999 [cit. 2011-12-1] Dostupné z : http://www.autorskaprava.cz/duvodova_zprava_az.htm

upravil opatrenia na hraniciach, ktoré mohli požadovať autori a iní nositelia práv pri vývoze alebo dovoze rozmnoženín zhotovených bez ich súhlasu. Týmto dvoma novelami se ochrana práva autorského a práv súvisiacich s právom autorským dostala na úroveň ochrany týchto práv porovnateľnú so štátmi EU a priemyselnými štátmi.²⁵

Vznik samostatnej Českej republiky v roku 1993 spolu s postupnou harmonizáciou českého práva s komunitárnym európskym právom priniesli so sebou potrebu zmeny autorského zákona, čo vyvrcholilo prijatím nového autorského zákona, ktorý platí až dodnes a o ktorom pojednávam v ďalších kapitolách tejto práce.²⁶

²⁵idem - Autorský zákon zodpovedá kontinentálnemu pojatiu práva. Právo k výsledkom duševnej činnosti priznáva fyzickej osobe a patrí medzi základné ľudské práva .

²⁶ Zákon č 121/2000 Sb .,o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

1.5.Práva k duševnému vlastníctvu v súčasnej Ústave a Listine základných práv a slobôd

Nová úprava ľudských a občianskych práv bola prijatá dňa 9.januára 1991 a to prijatím LZPS ,ktorá bola publikovaná ako ústavný zákon č.23/1991 Sb.²⁷(ďalej už len Listina). Listina je prameňom ústavného práva a je záväzná pre všetky subjekty priamo platnými ustanoveniami. Týchto práv je možno sa dovolať priamo s odvolaním sa na ustanovenia Listiny. Vecný obsah práv v Listine obsiahnutých je základom pre rozhodovanie Ústavného súdu pri ich porušení.

Práva k výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora sú zaradené do hlavy štvrtej pod názvom práva hospodárske ,sociálne a kultúrne. Zaradenie do tejto hlavy ma svoju podstatu jak v hospodárskom zmysle ,keď umelecké diela sú predmetom licenčnej zmluvy,tak kultúrnem zmysle ,pretože umelecké výtvary sa stávajú súčasťou kultúrneho bohatstva národa a napokon aj aspekt sociálny ,keď rozvíjajú spoločenské vzťahy ako také ,pretože účelom autorského zákona nieje len ochrana autorských práv ale aj rozvíjanie vzťahov medzi autormi a verejnosťou .Katalóg týchto práv bol inšpirovaný Medzinárodným paktom o hospodárskych ,sociálnych a kultúrnych právach a Európskou sociálnou chartou.²⁸

Ochranu slobodnej sféry autora či umelca stanovuje Listina v čl.2 ods.3 kde garantuje, že každý môže činiť čo nieje zákonom zakázané,a nikto nesmie byť nútený činiť čo mu zákon neukladá.Výkonu práv k tvorivej duševnej činnosti autora zodpovedá na druhej strane všeobecná povinnosť ostatných vo výkone práv ho neobmedzovať bez podmienok stanovených v zákone načo priamo odkazuje Listina v čl.4 ods.1 ktorý hovorí,že povinnosti môžu byť ukladané toľko na základe zákona a v jeho medziach pri zachovaní základných ľudských práv a slobôd.V prípade vzájomného ovplyvňovania a obmedzovania slobôd a práv Ústavný súd vo svojom rozsudku konštatoval že jednotlivé ustanovenia Listiny je „ treba vykládať v celom kontexte ochrany

²⁷ Na základe uznesenia predsedníctva ČNR č.2/1993 bola vyhlásena za súčasť ústavného poriadku Českej republiky . Bližšie - Klíma,K. *Komentár k Ústave a listině 2.rozšírené vydání*. Plzeň: Aleš Čenek, 2009. str.930 . ISBN807380140X

²⁸ Pavlíček,V. a kol. *Ústavní právo a státověda II.díl* . Praha : Linde,2004. str.184 . ISBN: 80-7201-472-2

základných ľudských práv a slobôd” takže „ je mnohokrát treba riešiť skutočný či zdánlivý rozpor dvoch ústavným právom chránených záujmov ,nie zriedka záujmom subjektu dotknutého zásahom štátu a záujmom štátu na výkone právomocí,ktoré sú v demokratickej spoločnosti nevyhnutné,napr. v záujme národnej bezpečnosti ,hospodárskeho blahobytu zeme,majetku ,ochrany práv a slobôd iných a podobne “. ²⁹ Ústavný súd neskôr konštatoval kritéria vzájomného zvažovania kolidujúcich práv pomocou zásady proporcionality: ³⁰ „1. kritérium vhodnosti ,tj, posudzovania toho ,či inštitút obmedzujúci určité základné právo umožňuje dosiahnuť sledovaný cieľ (ochranu iného základného práva alebo verejného statku)

2.kritérium potrebnosti ,spočívajúce v porovnávaní legislatívneho prostriedku obmedzujúceho základné právo,resp.slobodu s inými opatreniami umožňujúcimi dosiahnuť rovnakého cieľa,avšak nedotýkajúceho sa základných práv a slobôd ,resp.dotýkajúcich sa ich v menšej intenzite ,

3.porovnanie závažnosti obou kolidujúcich základných práv alebo verejného statku,pričom tieto základné práva ,resp. verejné statky sú prima facies rovnocenné,porovnanie spočíva vo zvažovaní empirických ,systémových ,kontextových i hodnotových argumentov.“ ³¹ .Tieto kritéria predstavujú limity autorskej tvorby a výkonu autorského práva ,ktoré spočívajú v rešpektovaní zákonom stanovených obmedzení a opatrení a to z dôvodu ochrany práv a slobôd druhých ,bezpečnosti štátu,verejnej bezpečnosti a ochrany verejného zdravia a mravnosti.³²

Povinnosť štátu zabezpečiť slobodu vedeckého bádania a umeleckej tvorby ako formy slobody prejavu stanovuje Listina výslovne v čl.15 ods. 2 . Špecifikáciu tohto ustanovenia uskutočňuje Listina konkrétne v čl. 34ods. 1 kde garantuje ochranu práv k výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora avšak v žiadnom smere tieto práva nekonkretizuje alebo nešpecifikuje a všetkú podrobnú úpravu ponecháva na zákon ,ktorým je Autorský zákon.Ústavodárca ich radí medzi základné ľudské a občianske práva ,ktoré nepatria podľa čl.41ods.1 medzi

²⁹ Bližšie pozri Pl.ÚS 15/93

³⁰ Ústavný súd tak vymedzil tri základné atribúty testu proporcionality.

³¹ Bližšie pozri Pl.ÚS 15/96

³² Čl.17ods.4 LZPS

práva, ktorých je možné sa dovolať len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie uskutočňujú avšak z textu ustanovenia táto ochrana vyplýva. Význam tohto ustanovenia spočíva aj vo vzťahu k čl.10 Ústavy, pretože medzinárodné zmluvy, ktorými je Česká republika viazaná a ktoré by upravovali vzťahy týkajúce sa výsledkov tvorivej duševnej činnosti by mali prednosť pred zákonom pokiaľ by to normatívna úprava v zmluvách dovoľovala aby boli bezprostredne aplikovateľné.³³ Rozsah aplikácie tohto ustanovenia na občanov a cudzincov sa riadi čl.42ods.2 Listiny z ktorého plynie, že cudzinci požívajú rovnakej ochrany ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ niesú priznané len občanom.

Ďalším je právo prístupu ku kultúrnemu bohatstvu ústavne garantovanému v ods. 2 čl.34 Listiny ktoré má obecný charakter a stanovenie podmienok prístupu ku kultúrnym statkom ústavodárca prenecháva mnohým zákonom, ktoré túto oblasť upravujú.³⁴ Toto právo v sebe zahŕňa subjektívne právo jednotlivca na slobodný prístup ku kultúrnemu bohatstvu jak v rámci slobodného bádania a umeleckej tvorby tak v rámci slobodného rozvoja osobnosti a na druhej strane povinnosť štátu zabezpečiť prístup ku kultúrnemu bohatstvu. Štát túto úlohu plní v rôznych formách a to zriadením Štátneho fondu Českej republiky pre podporu a rozvoj českej kinematografie, ktorým zaisťuje uchovávanie kultúrnych hodnôt a možnosť rozvoja v oblasti českej kinematografie, vedením centrálnej evidencie zbierok múzejnej povahy ministerstvom kultúry, podporou divadelnej činnosti z prostriedkov štátneho rozpočtu a zákonnou úpravou o knižniciach a podmienkach prevádzkovania verejných knižničných a informačných služieb.³⁵

Práva k duševnému vlastníctvu predstavujú konkrétnu formu vlastníctva a preto sa na nich analogicky vzťahuje aj ustanovenie čl. 11 Listiny, ktoré garantuje každému vlastníkovi rovnaký zákonný obsah a ochranu vlastníctva a stanovuje povinnosť nezneužiť takéto vlastníctvo na újmu práv druhých alebo v rozpore so zákonom chránenými záujmami a povinnosť nepoškodzovať ľudské

³³ Pavlíček, V. a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky*. Praha : Linde, 1999. str.279. ISBN8072011707

³⁴ Napr. Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

³⁵ - Klíma, K. *Komentář k Ústavě a listině 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. str.1277-1279. ISBN 978-80-7380-140-3

zdravie , prírodu a životné prostredie nad mieru stanovenú zákonom . Podľa názoru autora práce vlastnícke právo garantované Listinou zahrňuje jak materialistické tak duševné vlastníctvo aj so svojimi špecifikami. Osnova navrhovaného ObčZ v § 1004 vymedzuje vlastnícke právo objektívne tým čo môže byť predmetom vlastníctva a tu nečiní rozdiel medzi hmotnými a nehmotnými vecami. Spomínaný návrh sjednocuje objekt vlastníckeho práva bez ohľadu nato či sa jedná o duševné vlastníctvo alebo vlastnícke právo ako také. Vlastnícke právo podľa navrhovaného ObčZ nepreberá ani dikciu § 123 platného ObčZ, ktorý vymedzuje obsah vlastníckeho práva slovami :„ Vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať ,užívať,požívať jeho plody a úžitky nakládať s ním” a snaží sa vymedziť vlastnícke právo na základe nesporných ,všeobecne akceptovaných a podstatných rysov .A to sú nezávislosť ,jednotnosť ,úplnosť ,elasticita a trvalosť . Navrhované pojatie veci v právnom zmysle ako spôsobilého predmetu vlastníctva vymedzeného v návrhu nového ObčZ naplno súhlasí s čl. 11 ods. 1 Listiny a odpovedá aj pojatiu medzinárodných zmluv na ochranu vlastníctva a mnohým nadnárodným úpravám.³⁶

Okrem Listiny samotnej ústavnoprávny základ práv duševného vlastníctva poskytuje aj Ústava ČR konkrétne čl. 10. Ten bol v súvislosti s pripravovaným členstvom ČR v EU novelizovaný ústavným zákonom č.395/2001 Sb.Tzv. Euronovela Ústavy priniesla rozšírenie generálnej inkorporačnej zásady na všetky medzinárodné zmluvy a tým odstránila zvláštnu kategóriu medzinárodných zmluv o ľudských právach a vytvorila monistický systém s prednosťou medzinárodných zmluv v prípade rozporu so zákonom.

V náleze Ústavného súdu č.403/2000 Ústavný súd stanovuje že euronovelou došlo k zníženiu dosiahnutej úrovne procedurálnej ochrany základných práv a slobôd, pretože podľa novelizovaného znenia by nebolo možné zrušiť Ústavným súdom zákon pre rozpor s medzinárodnou zmluvou o ľudských právach ,takýto rozpor by musel byť riešený jednotlivými všeobecnými súdmi v rámci aplikačnej prednosti.A preto „ nadústavný ” konformný výklad tzv.euronovely stanovil, že ak dojde sudca obecného súdu k záveru ,že zákon je v rozpore s medzinárodnou zmluvou o ľudských právach

³⁶ Pojatie veci v právnom zmysle podľa navrhovaného ObčZ, RNDr. Petr Nečas, JUDr. Jiří Pospíšil [online].2011 [cit.2011-12-15] Dostupné z :http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf

„nebude túto situáciu riešiť aplikačnou prednosťou ale predloží otázku k posúdeniu Ústavnému súdu ,ktorý si posúdenie týchto konfliktov vyhradil a zaradil medzinárodné zmluvy o ľudských právach do ústavného poriadku.³⁷ Takže aj po euronovele na základe judikatúry ÚS medzinárodné zmluvy o základných ľudských právach a slobodách sú stále súčasťou ústavného poriadku ČR aj keď to priamo z Ústavy už nevyplýva.

Česká republika ako nástupnícky štát Československa prevzala v rámci kontinuity prakticky všetky medzinárodné zmluvy ktoré boli záväzné pre bývalé Československo a stali sa preňu záväznými.³⁸

³⁷ Klíma,K. *Komentář k Ústavě a listině 2.rozšířené vydání*. Plzeň: Aleš Čenek, 2009. str.122-123 ,Bližšie pozri Pl.ÚS 36/01 . ISBN 978-80-7380-140-3

³⁸ Idem str.123. – Stanovil tak čl.5 ods.2 ústavného zákona č. 4/1993 Sb.,o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky

1.6. Medzinárodná úprava

Dňa 21.2.1991 sa Česká a Slovenská Federatívna republika stala členom Rady Európy a podpísala jednu zo základných Zmluv o ochrane ľudských práv a základných slobôd. 18.3.1992 ČSFR zmluvu ratifikovala a priznala všetkým osobám spadajúcim pod jej jurisdikciu práva a slobody uvedené v tejto zmluve a zároveň uznala právo na podanie individuálnej sťažnosti ku európskej komisii pre ľudské práva ako aj obligatórnu jurisdikciu Európskeho súdu pre ľudské práva. Česká republika ako nástupnícky štát prehlásila, že sa považuje za viazanú touto zmluvou od 1.1.1993. Súčasťou tejto zmluvy boli protokoly z ktorých najvýznamnejší č.11 nahradil kontrolný mechanizmus fungujúci do roku 1999 novým a to jedinou súdnou inštitúciou, otvoril cestu k súdom fyzickým osobám bez obmedzenia a stal sa mechanizmom obligatónym.³⁹ Pre túto prácu je najvýznamnejší čl.10 tejto zmluvy.⁴⁰ V rozsudku z dňa 24.5.1988 Série A č.133 na úvod ESLP konštatuje, že čl.10 sa vzťahuje aj na umeleckú slobodu prejavu, ktorá umožňuje účasť na verejnej výmene kultúrnych, politických a spoločenských informácií a myšlienok všetkého druhu.

V rozsudku sa zaoberá ESLP tým či inkriminovaný zásah do výkonu slobody prejavu a to odsúdením a konfiškáciou obrazov národným súdom je ospravedlniteľný z hľadiska ods.2 čl.10 Zmluvy o ochrane ľudských práv a základných slobôd.⁴¹ V otázke či bol sledovaný legitímny cieľ a to ochrana

³⁹ Berger, V. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva 7. francouzské vydání*. Toulouse : Dalloz, 2000. str. XIII, 2. ISBN 8086412237

⁴⁰ Čl.10 garantuje v ods.1 slobodu prejavu a to bez zasahovania štátu a bez ohľadu na hranice štátu, tým však nie je dotknuté právo štátov aby požadovali udeľovanie povolení rozhlasovým a televíznym a filmovým spoločnostiam ako uvádza samotná zmluva. Podľa ods.2 výkon týchto slobôd, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam, alebo sankciám, ktoré stanoví zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, ochrany poriadku a predchádzanie zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovanie autority a nestrannosti súdnej moci. Bližšie pozri Hybnerová, S. *Evropská ochrana lidských práv v dokumentech*. Praha : Karolinum, 2002. str.32. ISBN 8024604981

⁴¹ Rozhodnutie ESLP vo veci Müller a ďalší proti Švajčiarsku – Odsúdenie za vystavovanie obrazov považovaných za obscénne a ich konfiškácia - Berger, V. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva 7. francouzské vydání*. Toulouse: Dalloz, 2000. str.516. ISBN 8086412237

verejnej morálky zo strany národných súdov súhlasím s posúdením situácie ESLP, ktorý tento cieľ uznal. Sťažovatelia podali námietku, že slovo obscénne je v trestnom zákone príliš neurčité. ESLP zdôvodnil neurčitosť pojmu obscénny potrebou zamedziť nadmernej rigidite zákonov a možnosti prispôbiť sa zmenám situácie a taktiež odkázal na ustálenú judikatúru Federálneho súdu, ktorý daný paragraf trestného zákona dopĺňa.

Druhou otázkou ktorou sa ESLP zaoberal bolo, či bolo odsúdenie v demokratickej spoločnosti vo forme finančnej pokuty nevyhnutné. ESLP stanovil, že každý kto tvorí, interpretuje, šíri či vysvetľuje umelecké dielo tým prispieva k výmene myšlienok a názorov a tak štát má povinnosť zdržať sa nepatričného ovplyvňovania slobody prejavu. A preto je povinnosťou sudcov ako strážcov týchto hodnôt ako je sloboda prejavu objektívne a odborne zhodnotiť skutkový stav veci a stanoviť či dané obscénne diela môžu zraňovať ľudí s normálnou vnímavosťou tohto sveta.⁴²

Diela odsúdeného maliara boli vystavované na verejnom mieste, ktoré bolo prístupné každému a ukazovali nemravné scény, čo nemôže morálny a súdny človek považovať za normálne a prirodzene ho to zraňuje. A tak ESLP konštatoval, že čl.10 nebol zo strany národných súdov porušený keďže strážili morálne vnímanie sveta.⁴³ Podľa môjho názoru aj sloboda prejavu a tým sloboda prejavu spoločnosti má svoje ľudské hranice cítenia, myslenia a vnímania sveta. ESLP však v tomto rozsudku konštatuje, že je marné hľadať v právnom a spoločenskom poriadku rôznych zmluvných štatoch spoločné pojetie morálky. Myslím si, že práve ESLP je kompetentný vysloviť hranice morálky, ktorá by mala vychádzať z klasickej zdravej rodiny, kde sa aj najvyššie spoločenské hodnoty vytvárajú.

Podobne slobodu prejavu a tým aj umeleckú slobodu garantuje taktiež Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, len v stručnejšej podobe, ktorý je pre Českú republiku taktiež záväzný.⁴⁴ Konkretizáciu pojmu výsledky tvorivej duševnej činnosti upresňuje čl.15 ods.1 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, ktorý stanovuje, že: „Štáty

⁴² Berger, V. *Judikatúra Evropského soudu pro lidská práva 7. francouzské vydání*. Toulouse: Dalloz, 2000. str. 516. ISBN 8086412237

⁴³ Idem str. 516.

⁴⁴ Adamus, V. *Medzinárodný dokumenty o ľudských právach*. Praha: Linde, 2000. str. 57. ISBN 80-7201-221-5

,zmluvné strany paktu ,uznávajú právo každého :

a, účastniť sa kultúrneho života

b, užívať plodov vedeckého pokroku a jeho využitia

c, požívať ochrany morálnych a materiálnych záujmov ,ktoré vyplývajú z jeho vedeckej ,literárnej a umeleckej tvorby. “⁴⁵Pakt ďalej štátom stanovuje ukladať také opatrenia, ktoré sú nevyhnutné pre zachovanie , rozvoj a šírenie vedy a kultúry a na druhej strane im stanovuje rešpektovať slobodu nevyhnutnú pre vedecký výzkum a tvorivú činnosť.

V tejto súvislosti sa chcem zmieniť že v roku 1967 vznikla na základe Dohody Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) ktorej ČR je členom od roku 1993 a ktorá vznikla s cieľom podporovať ochranu duševného vlastníctva na celom svete a spolupracovať aj s ostatnými medzinárodnými organizáciami a zaistiť taktiež správnu spoluprácu medzi úniami vytvorenými na základe Parížskej a Bernskej dohody, o ktorých pojednávam ďalej. Úlohou tejto organizácie je prijímať opatrenia určených k zdokonaleniu ochrany duševného vlastníctva v celom svete a harmonizácii národných zákonodarstiev v tejto oblasti, ďalej je to zaistenie správnej služby pre Parížsku úniu, zvláštne únie zriadené v spojitosti s touto Úniou a pre Bernskú Úniu .Organizácia môže prevziať správu medzinárodných záväzkov smerujúcich k ochrane duševného vlastníctva, alebo sa podieľať na takejto správe, podporuje uzatváranie medzinárodných záväzkov k ochrane duševného vlastníctva ,ponúka právne technickú pomoc štátom v oblasti duševného vlastníctva zhromažďuje a rozširuje informácie o ochrane duševného vlastníctva ,zaisťuje služby uľahčujúce ochranu duševného vlastníctva .⁴⁶

Bernská zmluva o ochrane literárnych a umeleckých diel z roku 1886 je základnou medzinárodnou zmluvou v tejto oblasti. Je založená na princípoch národného zaobchádzania, automatickej ochrany bez formálnej registrácie, ochrany literárneho, vedeckého a umeleckého diela bez ohľadu na jeho formu a spôsob vyjadrenia. Lehota ochrany bola stanovená na 50 rokov po smrti autora (kratšia pre filmy a diela aplikovaného umenia). Exkluzívne práva musia pokrývať reprodukcie, preklady, uvádzanie na

⁴⁵ Adamus,V. *Medzinárodný dokumenty o ľudských právach* . Praha: Linde ,2000 . str.105. ISBN 80-7201-221-5.

⁴⁶ Kríž ,J.,Holcová,I., Kordáč,J.,Krešťanová,V. *Autorský zákon a predpisy súvisiacejci*. Praha:Linde,2005. str.489,502. ISBN 80-7201-546-X.

verejnosc', vysielanie, pouzitie v audiovizualnej forme a adaptáciu a iné aranžmány diela (ČR je členom).Rímska zmluva na ochranu výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a rozhlasových organizácii z r. 1961, Ženevská zmluva na ochranu výrobcov zvukových záznamov proti nedovolenému kopírovaniu z r. 1971 a Bruselská zmluva o šírení programov prostredníctvom satelitov z r. 1974 sú zmluvami, ktoré medzinárodne upravujú práva príbuzné k právu autorskému (ČR je členom).

Súčasne so vznikom Svetovej obchodnej organizácie⁴⁷ bola prijatá dohoda v praxi nazývaná pod anglickou skratkou TRIPS a tak sa zmluvnými stranami tejto dohody stali automaticky všetci členovia WTO. Táto dohoda o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu z 15. apríla 1994 rieši otázky vynucovania týchto práv. V období po zjednaní Dohody TRIPS boli ďalej uzatvorené tzv. internetové zmluvy WIPO,prehlbujúce ochranu pre oblasť autorských a im príbuzných práv.V roku 1996 boli uzatvorené tzv. internetové zmluvy (Zmluva WIPO o autorskom práve a Zmluva WIPO o ochrane práv výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov), ktorých cieľom je upraviť ochranu autorských práv a práv príbuzných v podmienkach užívania elektronického prenosu dát a informácií. Ustanovenia zmlúv boli premietnuté do nového autorského zákona č. 121/2000 Sb.⁴⁸

⁴⁷ Príloha 1C Dohody o zriadení Svetovej obchodnej organizácie (WTO) – sděl. č. 191/1995 Sb.

⁴⁸ V Parížskej zmluve z roku 1883, ktorá bola niekoľkokrát revidovaná (naposledy v roku 1967 v Štockholme) bola založená koncepcia úpravy medzinárodných vzťahov v oblasti práv k duševnému vlastníctvu. Jej členmi je 140 štátov spolu s ČR. Jej základnými princípmi je národné zaobchádzanie, právo priority a stanovenie obecných pravidiel pre ochranu duševného vlastníctvaného vlastníctva. [cit.2011-12-15] Dostupné z : www.mop.cz

2.Hudobné autorské dielo

2.1.Vymedzenie diela a autora

Predmetom práva autorského je demonštratívny výpočet diel stanovených v §2 ods.1 AutZ. AutZ stanoví kategórie autorských diel a to diela umelecké a vedecké a ako zvláštnu kategóriu patriacu pod umelecké diela uvádza literárne diela („*dielo literárne a iné dielo umelecké*“), tým nadväzuje na kontinentálnu úpravu ,ktorú zakotvila Bernská zmluva o ochrane literárnych a umeleckých diel.⁴⁹

Demonštratívny výpočet týchto diel obsahuje len diela druhovo všeobecne známe a účelom takéhoto pojatia bolo umožniť ochranu tým dielam, ktoré v súčasnosti ešte niesú známe ani druhovo ,pretože pri tvorivej činnosti sa fantázii medze nekladú . AutZ oproti predchádzajúcej úprave nepoužíva výslovne výraz „*pojmové znaky diel podľa AutZ* “ , ale § 2 ods.1 predstavuje generálna klauzulu ktorá stanovuje pojmové znaky týchto diel a tým ich odlišuje od „obecných“ diel aj od akýchkoľvek iných ideálnych statkov .

Za pojmové znaky diela považuje Telec,Tůma⁵⁰ tieto:1.Ide o výsledok tvorivej činnosti autora (fyzickej osoby)⁵¹čím nejde ani o kopírovanie,opakovanie ,mechanickú rutinu ani o netvoriace zoskupenie už vytvorených diel cudzich.

2.Jedinečnosť diela ako výsledku tvorivej činnosti. Znak jedinečnosti ako kvantitatívne kritérium bol oproti predchádzajúcej úprave výslovne stanovený súčasným AutZ a je prejavom tzv. autorskoprávnej individuality . A preto v prípade dvoch totožných diel ,pokiaľ sa takéto diela objavia znamená to, že jedno je plagiátom druhého alebo že tieto výtvyry nepožívajú ochranu podľa autorského zákona .To môže podľa môjho názoru v prípade diel vytvorených jednovaječnými

⁴⁹ Chaloupková, H., Holý P. *Autorský zákon – Komentář*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str.3. ISBN 9788071795865.

⁵⁰ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.16. ISBN 9788071796084.

⁵¹ Klasifikáciu tvorivej činnosti obsahoval dnes zrušený §2 ods.2 zák.č.237/1995 Sb.,o hromadné správe autorských práv a práv autorskému právu príbuzných ,ktorý stanovil že hromadná správa autorských práv sa vykonáva pre tieto obory tvorivej činnosti : literárny ,vedecký,divadelný ,hudobný,výtvarný,architektonický obor

dvojčatami, ktoré môžu vytvoriť takmer shodné diela vyvolať medzeru v platnom práve kedy nebude chránené ani jedno dielo alebo ochrany sa dostane len dielu jednému.

3.Povahová vlastnosť diela byť objektívne (tj.zmyslami) vnímané ako výsledok tvorivej kategórie umenia .U literárnych a iných umeleckých diel sa táto vlastnosť diela prejavuje v tom ,že sú schopné pôsobiť na krásnoscť poslucháčov,čitateľov a na druhej strane vedecké diela napríklad počítačové programi za z tejto kategórie krásna vymykajú.Z tohto dôvodu súčasný autorský zákon stanovuje pre počítačové programi ,databázi a fotografie odlišnú generálnu klauzulu pojmových znakov týchto diel, ktorú viaže na kritérium pôvodnosti v zmysle autorovho vlastného duševného výtvoru.⁵²

4.Pojmovým znakom je vyjadrenie v akejkol'vek zmyslami objektívne vnímateľnej podobe čo predstavuje materializáciu nehmotného ideálneho objektu.Čl.2 ods.2 RÚB stanovil, že dielam ktoré niesú zachytené na hmotný záznam neposkytuje platné právo ochranu .Túto výslovnú formuláciu AutZ neprebral vzhľadom k svojmu historickému a doktrinálnemu pojatiu diela na územi ČR.

Hudebné autorské dielo spadá pod autorskoprávnu ochranu iba vtedy ak splňa pojmové znaky autorského diela.Autorské dielo je autorovým,„výrazom a výronom jeho ducha, ktorý je vedený slobodnou vôľou so slobodným výberom tvorivých postupov, metód, štýlov apod.“⁵³Autorské hudobné dielo je podľa môjho názoru prejav intuície autora, ktorá vychádza z jeho osobitosti z jeho osobnosti, skúseností,zážitkov ,momentálnych pocitov ,ktoré prostredníctvom improvizácie prevteľuje do zmyslami vnímateľnej podoby. Za autorské dielo nieje považovaný podľa § 2 odst. 6 AutZ iba námet (tzv. holý námet) či nápad alebo myšlienka, „podľa náuky nieje autorské dielo nikdy výsledkom celej tvorivej činnosti autora, ale len tej časti, ktorá bola individuálne ztvárnená“.⁵⁴ Je tiež irelevantné, či vyjadrenie diela v zmyslami vnímateľnej podobe je trvalé či iba dočasné, nemusí

⁵² Pozri § 2ods.2. Zákon č 121/2000 Sb.,o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

⁵³ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str .19. ISBN 9788071796084

⁵⁴ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. *Autorský zákon. Komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2005, str. 43. ISBN 80-7201-546-X

ísť ani o hmotnú podobu. V jednotlivých štátoch sa pojem hudobného diela odlišuje, čo v praxi znamená, že pri uplatňovaní cezhraničnej autorsko-právnej zodpovednosti môžu nastať interpretačné problémy.

Česká právna náuka považuje za hudobné dielo také „*ktoré je vyjadrené výrazovými prostriedkami hudby, tj. spojením a sledom tónov určenými pravidlami hudobného umenia.*“⁵⁵ Komentár k autorskému zákonu upresňuje, že spojením a sledom tónov, ktoré sú určené pravidlami hudobného umenia sa rozumie hlavne melódia, harmónia a rytmus.

Pre doplnenie týchto téz stojí za zmienku príklad z praxe kedy autori víťaznej skladby národného kola Eurovision Song Contest 2010 Horehronie textár Kamil Peteraj, skladateľ Martin Kavulič a manažér speváčky Kristíny Braňo Jančich sa rozhodli podať žalobu v súvislosti s tvrdeniami týždenníka Plus 7 dní a denníka Plus 1 deň, že pieseň je ukradnutá z piesne macedónskej skladby Oj, devojče. V odbornom posudku dirigent, skladateľ a člen kontrolnej komisie vo výbore SOZA Anton Popovič uviedol : „ Témy oboch skladieb pozostávajú zo štruktúr štvortaktových fráz. Štvortaktová fráza je najrozšírenejšou metrickou štruktúrou hudobnej frázy, podporovať tézu o totožnosti melódií v tejto súvislosti je irelevantné. Hudobný materiál sa vyznačuje istou mierou tematickej príbuznosti, ale melódie nemožno nazvať totožnými. Harmonizácia melódií nie je predmetom ochrany autorského práva. Nie je totiž v možnostiach tonálne funkčného systému, ktorý je v kultúre používaný prakticky od obdobia baroka, používať harmonické funkcie tak, aby nedošlo k už použitým postupom. ”⁵⁶

Z medzinarodneho hľadiska je dôležitá otázka hraníc medzi chránenými a nechránenými prvkami hudobného diela . Riešenie týchto otázok neponúka platná

⁵⁵ Knap, K. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář. 5. podstatně přepracované a doplněné vydání.* Praha: Linde Praha a. s., 1996, str. 39 . ISBN8072010492.

⁵⁶ Hudobný teoretik Oskar Lehotský dodáva: "Formová štruktúra slohy obidvoch piesní má rozsah 16 taktov, z ktorých porovnateľné boli iba štyri, čo čini iba štvrtinu z celkového motivicko-tematického materiálu. Po hudobno-teoretickej analýze troch zložiek hudobnej reči som dospel k záveru, že tieto piesne sú si z hľadiska melodiky podobné približne z troch až štyroch percent a rytmická podobnosť je takmer nulová. Najpodobnejšia je v spomínaných štyroch taktach harmónia, ktorá však nie je predmetom autorského práva." [cit.2010-6-13] Dostupné z: <http://dnes.atlas.sk/showbiz/632339/horehronie-je-povodne.-autori-chcu-zalovat-plus-7-dni>

legislatíva, ale súdy, ktoré tieto otázky posudzujú adhoc.⁵⁷ V rozhodnutí NS Zm 712/31(č.4801/33 Sb.rozh.tr.) stanovil, že aj napodobenina hudobného cudzieho diela ,ktorá si privlastňuje cudzí vzor s nepodstatnými zmenami alebo dodatkami ,je nedovolená . K nedovolenému zásahu postačuje ak hudobníci použili melódie chránených skladieb takým spôsobom, že bolo rozoznateľné ktoré skladby sa hrajú.

V otázke autorstva vychádza AutZ z tradičného európskeho kontinentálneho poňatia objektívnej pravdivosti autorstva tzn.materiálnej pravdy a za originárneho majiteľa autorského práva považuje fyzickú osobu, ktorá dielo vytvorila.Na rozdiel od predchádzajúcej úpravy AutZ výslovne vymedzuje pojem „*autor*“ na základe záverov právnej vedy a súdnej praxe.⁵⁸ Autor je po dobu svojho života jediným originárnym majiteľom osobnostných a majetkových autorských práv.Iné osoby môžu byť len v postavení nadobúdateľov oprávnenia k výkonu výlučného majetkového autorského práva vo forme licencie .Scudzenie je možné pre prípad smrti autora pretože sú predmetom dedičstva podľa § 26 AutZ a teda subjektom majetkových práv môžu byť aj neautori ,tj.dediči a iní právni nástupcovia .⁵⁹

Na rozdiel od úpravy práv výkonných umelcov nerozlišuje AutZ jednotlivé kategórie autorov ako je hudobný skladateľ ,sochár či výtvarník a bližšia špecifikácia nemá autorskoprávny význam a vplyv na ich ochranu. Analogicky môžeme vyvodit', že sa im poskytuje rovnaká ochrana a to na základe čl.11 ods. 1 LZPS a § 124 ObčZ ,ktoré zaručujú rovnakú ochranu a postavenie autorov v platnom práve. Komunitárne právo upravuje túto otázku len vo vzťahu k určitým druhom diel a to konkrétne v prípade počítačových programov kde stanoví že „ *autorom počítačového programu je fyzická osoba alebo skupina fyzických osôb,ktorá program vytvorila, alebo, kde to umožňuje právny poriadok členského štátu, právnická osoba označená týmto právnym poriadkom za nositeľa práv. Ak sú právnym poriadkom členského štátu uznávané kolektívne diela,*

⁵⁷ Sterling, J. A. L. *World Copyright Law*. Third Edition. London: Sweet and Maxwell, 2008, str. 227, 228. ISBN 9781847032805.

⁵⁸ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.91. ISBN 9788071796084

⁵⁹ Zákon č 121/2000 Sb .,o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

*pokladá sa za jeho autora osoba považovaná právnym poriadkom členského štátu za tú, ktorá vytvorila dielo.*⁶⁰

Za autora sa takisto považuje zpracovateľ ako autor zpracovania diela podľa § 2 ods.4 AutZ , prekladateľ ako autor prekladu diela podľa §2ods.4 a takisto usporiadateľ diela súborného podľa § 2 ods.5 AutZ.⁶¹ V záujme právnej istoty AutZ takisto stanovuje vyvratiteľnú domnienku autorstva kedy za autora diela je považovaná fyzická osoba, ktorej pravé meno alebo pseudonym je obvyklým spôsobom uvedené na diele alebo je u diela uvedené v registry predmetov ochrany vedenom príslušným kolektívnym správcom.⁶² Komunitárne právo smernicou⁶³ stanovilo povinnosť štátov pre potreby autorskoprávnej ochrany zakotviť domnienku autorstva založenej na osobe, ktorej meno je obvyklým spôsobom uvedené na diele.

Autorom jediného diela môže byť aj spoločne viacero fyzických osôb , pokiaľ dielo vzniklo spoločnou tvorivou činnosťou týchto osôb. Z právnych úkonov sú spoluautori oprávnení a zaviazaní spoločne a nerozdielne a aj preto v prípade nakladania s dielom rozhodujú spoluautori jednomyselne .Ak by bránil jednotlivý autor bez vážneho dôvodu nakladaniu s dielom ostatným spoluautorom môžu sa títo domáhať u súdu určovacou žalobou nahradenia jeho súhlasu a tým umožniť výkon autorských práv. Podiel jednotlivých výnosov ,ktorý náleží spoluautorom je závislý od veľkosti tvorivých príspevkov, pokiaľ sa autori nedohodnú v konkrétnom prípade inak. Ak tvorivé príspevky nieje možné rozoznať budú sa spoluautori na výnose podieľať rovnakým dielom.⁶⁴ Takisto

⁶⁰ Čl.2 ods.1 Smernice Rady 91/250/EHS z dne 14.5.1991 o právni ochraně počítačových programů. [cit.2011-12-6] Dostupné z : http://www.culture.gov.sk/files/files/copyright/91_250_EHSsvk.pdf -podobne je definované autorstvo k databáze v čl.4 Smernice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES z dňa 16.3.1996 o právni ochrane databází [cit.2011-12-6] Dostupné z : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996L0009:CS:HTML>

⁶¹ Zákon č 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

⁶² Chaloupková, H., Holý P. *Autorský zákon – Komentář, 3. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2001, str.13. ISBN 9788071795865.

⁶³ Čl.5pism.a, smernice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES z dňa 29.4.2004 o dodržování práv duševního vlastnictví [cit.2011-12-6] Dostupné z : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:02:32004L0048:CS:PDF>

⁶⁴ § 8 Zákona č 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

smernica⁶⁵ stanovuje spoluautorstvo tak, že v prípade ak bol počítačový program vytvorený niekoľkými fyzickými osobami spoločne, sú nositeľom výlučných práv tieto osoby spoločne.

2.2. Osobnostné autorské práva

Autorský zákon vychádza z tradičného pojatia osobnostných autorských práv (angl. moral rights) ako skupiny subjektívnych práv autora nemajetkovej povahy. Osobnostné autorské práva majú absolútnu povahu a pôsobia erga omnes a predstavujú výlučné osobnostné autorské práva. Výlučné osobnostné práva vymedzuje taxatívne § 11 AutZ, kam radí ako prvé právo rozhodnúť o zverejnení diela. Jedná sa o prvé sprístupnenie diela verejnosti v zmysle § 4 ods. 1 AutZ akým je napríklad filmová premiéra. Súhlas s ďalším zverejnením už nepredstavuje výkon autorského práva podľa ods. 1 ale výkon majetkového autorského práva dielo užiť.⁶⁶

Druhým právom je právo osobovať si autorstvo stanovené v § 11 ods. 2, ktoré je právnou náukou nazývané ako autorské označenie. Toto právo v sebe zahŕňa právo autora či a akým spôsobom má byť jeho autorstvo uvedené pri zverejnení a pri ďalších užitíach diela. Otázka konkrétneho spôsobu uvedenia mena spolu s presným miestom a písmom je otázkou zmluvnej voľnosti a dohody stran.⁶⁷ Ods. 3 zmieneného paragrafu garantuje právo autora na nedotknuteľnosť diela.

Podľa Mestského súdu v Prahe osobnostné právo na integritu diela sa nevzťahuje na podružné zmeny diela v prípade ak tieto zmeny či zásahy neboli spôsobilé zasiahnuť do umeleckého alebo vedeckého pojatia diela.⁶⁸ Súčasťou tohto práva je právo autora dohliadať na povinnosť užívateľa užívať dielo

⁶⁵ Čl. 2 ods. 2 Smernice Rady 91/250/EHS z dňa 14.5.1991 o právni ochrane počítačových programů [cit. 2011-12-6] Dostupné z : http://www.culture.gov.sk/files/files/copyright/91_250_EHSsvk.pdf Čl. 2 ods. 3 : V prípade zamestaneckého diela, ak je počítačový program vytvorený zamestnancom pri plnení jeho povinnosti alebo podľa pokynov vydaných jeho zamestnávateľom, je zamestnávateľ výlučne oprávnený vykonávať všetky majetkové práva k takto vytvorenému programu, ak nie je v zmluve dohodnuté inak.

⁶⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck, 2007. str. 146. ISBN 9788071796084.

⁶⁷ Kríž, J., Holcová, I., Kordáč, J., Krestánová, V. *Autorský zákon a předpisy související*. Praha: Linde, 2005. str. 82. ISBN 80-7201-546-X.

⁶⁸ MS Praha, 13 Co 216/90

spôsobom nesnižujúcim jeho hodnotu (autorský dohľad) a to za splnenia jednej z dvoch podmienok: 1.ak z povahy diela alebo jeho užitia nevyplýva niečo iné (autor dal súhlas k užitiu ,ktoré by znehodnotilo dielo), 2.ak je možné spravodlivo požadovať od užívateľa aby autorovi autorský dohľad umožnil (získanie fotografie výtvarného diela).⁶⁹ § 11 ods.4. stanovuje nemožnosť vzdania sa osobnostných práv ,ktoré su neprevoditeľné a smrťou autora zanikajú.Toto ustanovenie predstavuje novú koncepciu autorského zákona ,ktorý vychádza z prvkov autorskoprávneho dualizmu. ⁷⁰ S uplatnením koncepcie zániku osobnostných výlučných autorských práv smrťou autora AutZ z dôvodu zachovania niektorých práv stanovil tzv.postmortálnu ochranu diela, ktorá je užšia oproti ochrane diela za života autora a spočíva v zákaze osobovať si autorstvo ,povinnosti užívať dielo iba spôsobom nesnižujúcim jeho hodnotu a povinnosti uviesť meno autora pokiaľ nejde o dielo anonymné.⁷¹

Oprávnené osoby ktoré sa môžu domáhať ochrany po smrti autora sú stanovené výslovne AutZ a patria sem osoby podľa § 116 ObčZ⁷² ,právnické osoby združujúce autorov a kolektívny správca podľa autorského zákona. Okrem týchto výslovne stanovených výlučných osobnostných práv AutZ obsahuje aj ďalšie a to právo odstúpiť od zmluvy, ktorú autor uzavrel s užívateľom diela v prípade ak dôjde k zmene presvedčenia autora a ten už nemá ďalej záujem na trvaní licenčnej zmluvy podľa § 54 AutZ alebo právo na autorskú korektúru v prípade nakladateľskej zmluvy podľa § 56 ods.3 AutZ .Súčasná úprava korešponduje i s čl.6bis Bernskej zmluvy, podľa ktorej nezávisle na majetkových právach aj po ich postúpení má autor právo uplatňovať svoje autorstvo k dielu a

⁶⁹ § 11ods.3 Zákona č 121/2000 Sb.,o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

⁷⁰ Dualizmus ktorý umožňuje oddelené existenčné a dispozičné vnímanie osobnostných a majetkových práv a tým sa opúšťa pojmami nedeliteľnosti obsahu jednotného autorského práva ktore zaviedol zákon č.35/1965 Sb. Bližšie pozri : Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.157 . ISBN 9788071796084.

⁷¹ §11 ods.5 Zákon č 121/2000 Sb.,o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

⁷² §16 ObčZ – a, priamy predkovia autora b, priamy potomkovia autora c, súrodenci autora d, manžel alebo partner autora e,iná osoba v pomere rodinnom alebo obdobnom ,ak by újmu,ktorú utrpela jedna z nich ,druhá dôvodne pocítovala ako újmu vlastnú

odporovať každému znehodnoteniu ,ktoré by bolo na újmu jeho cti a dobrej povesti.⁷³

2.3.Majetkové autorské práva

Majetkové autorské práva stanovuje § 12 a nasl. AutZ .Medzi základné majetkové autorské práva patria právo dielo užiť a tzv.iné majetkové práva a to právo na odmenu pri opätovnom predaji originálu umeleckého diela a právo na odmenu v súvislosti s rozmnožovaním pre osobnú potrebu . „ Právo dielo užiť je z hospodárskeho hľadiska najvýznamnejším a hlavným majetkovým autorským právom,ktoré vyjadruje majetkoprávne panstvo autora nad svojím dielom”.⁷⁴ Právo dielo užiť v sebe zahŕňa právo autora svoje dielo užiť a právo udeliť inej osobe zmluvou oprávnenie k výkonu tohoto práva a to formou licencie podľa §46 a nasl.AutZ.⁷⁵

V prípade uzatvorenia licencie na hudobné autorské dielo má takáto licencia povahu konštitutívnu ,pretože jej poskytnutím právo autorovi nezaniká ,má iba povinnosť strpieť zásah do práva dielo užiť inou osobou a to iba v rozsahu, ktorý vyplýva zo zmluvy.A tak v prípade poskytnutia licencie nejde o translatívny prevod, ktorý je vlastný právu vlastníckemu.⁷⁶Na rozdiel od predchádzajúcej úpravy neobsahuje súčasný AutZ prijatím novely (zákon č.216/2006 Sb.) taxatívny ale demonštratívny výčet práv, ktoré právo dielo užiť v sebe zahŕňa a patria sem napr. právo na rozmnožovanie diela ,právo na rozširovanie ,prenájom,požičiavanie ,vystavovanie originálu alebo rozmonoženy diela či právo na predstavovanie diela verejnosti .

Autorové právo dielo užiť však nieje absolútne,môže byť obmedzené z titulu súkromných práv iných osôb ako je napr. ochrana osobnosti podľa § 11

⁷³ RÚB čl.6 ods.1,2 [cit.2011-12-6] Dostupné z :
http://cs.wikisource.org/wiki/Bernsk%C3%A1_%C3%BAmluva_o_ochran%C4%9B_liter%C3%A1m%C3%ADch_a_um%C4%9Bleck%C3%BDch_d%C4%9BI

⁷⁴ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.165. ISBN 9788071796084.

⁷⁵ Výlučnosť majetkových autorských práv je obmedzená prípadmi tzv.mimozmluvných užití diela,konkrétne voľným užitím diela a bezplatnými zákonnými licenciami .(srov. §30 až 38 AutZ)

⁷⁶ Kríž ,J.,Holcová,I., Kordáč,J.,Kreštanová,V. *Autorský zákon a predpisy súvisiacej*. Praha:Linde,2005. str.89. ISBN 80-7201-546-X.

ObčZ alebo ochrana dobrej povesti právnickej osoby podľa § 19b ods.2 ObčZ,d'alej takisto z titulu práva verejného a to trestného zákona napr. podľa § 355 TrZ trestným činom hanobenia národa,etnickej skupiny ,rasy,presvedčenia či § 184 TrZ trestným činom pomlavy. „Majetkové autorské právo dielo užiť je teda významné predovšetkým ako právo negatívne(výlučné), tzn. právo autora vylúčiť ostatné osoby z užívania jeho diela bez jeho súhlasu.“⁷⁷

Český právny poriadok pozná okrem autorskoprávnej licenčnej zmluvy ktorej predmetom sú jednotlivé spôsoby využitia diela takisto licenčnú zmluvu k predmetom priemyselného vlastníctva (§508 a nasl.ObchZ) a v praxi sú uzatvárané aj innominátne licenčné zmluvy k iným nehmotným statkom (§ 51 ObčZ) Oproti predchádzajúcej právnej úprave (porovnaj §22 zákona č.35/1965Sb.) súčasný AutZ stanovuje minimálne taxatívne obsahové náležitosti licenčnej zmluvy a sú tri : určenie diela,prejav vôle poskytnúť oprávnenie k užitiu diela a ujednanie o odmene. Vychádza oproti predchádzajúcej úprave (všeobecnej povinnosti písomnej formy zmluvy o šírení diela) zo všeobecnej súkromnoprávnej zásady bezformálnosti právnych úkonov.Písomna forma je tak predpísaná pod hrozbou neplatnosti pre licenčnú zmluvu výhradnú,kolektívnu a hromadnú (§47,§101 AutZ).

Právo na rozmnožovanie diela rovnako zaručuje ustanovenie čl.9 RÚB ods.1 kde stanovuje pre autorov literárnych a umeleckých diel výlučné právo udeliť súhlas k rozmnožovaniu týchto diel akýmkoľvek spôsobom alebo v akejkol'vek podobe. ⁷⁸Právo na rozširovanie diela predstavuje výlučné distribučné právo podľa § 14 AutZ a uskutočňuje sa iba v súvislosti s prechodom vlastnického práva k originálu alebo rozmnoženine diela.⁷⁹ Na rozdiel od čl. 4 smernice

⁷⁷ Telec,I. , Tůma, P. Autorský zákon komentář. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.166. ISBN 9788071796084.

⁷⁸ Autorské právo na rozmnožovanie diela je na komunitárnej úrovni zakotvené v čl.2 smernice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES z dňa 22.5.2001 o harmonizácii určitých aspektů autorského práva a práv s ním súvisiacich v Informační spoločnosti a to aj spolu s výnimkami a obmedzeniami stanovenými v čl.5.

⁷⁹ Telec,I. , Tůma, P. Autorský zákon komentář. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.190. ISBN 9788071796084.

Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES z dňa 22.5.2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v Informační společnosti AutZ nestanovuje, že výlučným právom autora je iba také sprístupnenie diela ktoré je verejné . Avšak platí že aj pri iných spôsoboch užitia diela ako je rozširovanie originálu alebo rozmnoženiny diela pre osobnú potrebu sa považuje za voľné užitie diela podľa § 30 AutZ.

S rozširovaním originálu či rozmnoženiny diela súvisí aj tzv.skúšobné sprístupnenie ponúkaných diel v napr.v hudobných predajňach kde však nepôjde o porušenie výlučného autorského práva a to jednak z dôvodu prehrávania len časti skladieb formou prevádzkovania diel zo záznamu (§20 ods.1. AutZ) a takisto z ekonomických dôvodov jak na strane autora tak obchodníka. S právom na rozširovanie originálu a rozmnoženiny diel je spojený významný inštitút vyčerpania práv.Po pristúpení Českej republiky k Európskej únii sa začal na základe primárnych predpisov európskeho komunitárneho práva uplatňovať princíp komunitárneho vyčerpania distribučných autorských práv,ktorý vymedzil AutZ v § 14 ods.2.

ESD vo svojom rozsudku stanovil že: „ Zvukové záznamy i v prípade, že obsahujú chránené dielo ,sú výrobkami na ktoré sa vzťahujú pravidla voľného pohybu tovarov podľa SES .Majiteľ práva duševného alebo priemyselného vlastníctva chráneného v členskom štáte nemôže vykonávať svoje právo za účelom zamedzenia dovozu tovarov ,ktoré bolo umiestnené na trh iného členského štátu priamo majiteľom práva alebo na základe udeleného licenčného oprávnenia .“...„Článok 30 a 36 SES vylučuje aplikáciu právnej úpravy členského štátu ,pokiaľ umožňuje kolektívnemu správcovi oprávnenému spravovať autorské práva hudobných skladateľov ,ktorých skladby sú zachytené na gramofónových platniach či iných nosičoch ,využiť tieto práva k tomu aby v prípade keď dochádza k rozširovaniu týchto nosičov potom čo už boli v inom členskom štáte umiestnené na trh so súhlasom týchto majiteľov práv,bol dorovnaný rozdiel medzi autorskou odmenou zaplatenou v členskom štáte výroby nosičov a bežnou odmenou v štáte ich rozširovania...“⁸⁰

Súčasná úprava ďalšieho spôsobu užitia diela a to práva na prenájom je odlišná od predchádzajúcej,ktorá odkazovala na všeobecnú úpravu

⁸⁰ Bližšie pozri -rozhodnutie ESD 55/80- Musik Vertrieb membran GmbH et K-tel International v. GEMA

ObčZ. Základnými znakmi prenájmu v zmysle AutZ tak je sprístupňovanie originálu alebo rozmnoženiny diela na *obmedzenú dobu* nájomníkovi výlučne k jeho *súkromnej potrebe a za úplatu*.⁸¹ Nezahrňa teda verejné užitie, akým môže byť napr. prevádzkovanie filmu formou premietania v kinách, alebo predvádzanie zvukového záznamu na diskotéke či prenájom hudobnej partitúry či textov divadelných hier nakladateľom pre účely verejného prevádzkovania, bez toho aby boli tieto rozmnoženiny dané na trh k prevodu vlastníctva k takejto rozmnoženine. ESD vo svojom rozsudku C-200/1996 v otázke práva na prenájom stanovil že: „ Literárne a vedecké diela môžu byť užívané aj iným spôsobom než je rozširovanie ich záznamov. Umiestnenie zvukových záznamov na trh teda už z povahy predmetných práv nemôže zlegalizovať iné užívania chránených diel ,ako napríklad ich prenájom ,ktoré sú povahovo odlišné od predaja alebo iných právnych spôsobov rozširovania diel .Podobne ako právo na sprístupnenie diela formou jeho verejného prevádzkovania svedčí právo na prenájom autorovi a výrobcovi záznamu bez ohľadu na predaj nosiča záznamu.“⁸²

Ustanovenie § 16 AutZ upravuje právo na požičiavanie takisto odlišne od § 659 ObčZ, ktoré sa odlišuje od práva na prenájom iba v tom, že ide o sprístupňovanie originálu alebo rozmnoženiny diela verejnosti prístupným zariadením *na obmedzenú dobu* k užívaniu osobe ktorá si dielo požičiava pre jej *súkromnú potrebu*, avšak *bez úplaty*. Autorské právo na požičiavanie diela je na komunitárnej úrovni upravené v kapitole I. smernice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES z dňa 12. decembra 2006 o právu na pronájem a pôžičovanie a o niektorých právach v oblasti duševného vlastníctví súvisiacich s autorským právom .

Právo na vystavovanie diela v hmotnej podobe výslovne zakotvuje AutZ v § 17 .Toto právo nespadá do tradičného katalógu autorských práv jak ich chápe medzinárodné právo a ani komunitárne právo ochranu tohto práva nestanoví. Na rozdiel od zahraničných úprav AutZ neobmedzuje rozsah výlučného autorského práva na vystavovanie diela verejnosti a preto je nutné pod obsah tohto práva

⁸¹ §15 zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právach souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁸² Bližšie pozri rozhodnutie ESD C-200/1996 Metronome Musik GmbH v. Music Point Hokamp GmbH

radíť aj vystavovanie neverejn .Z medzinárodného hľadiska sa touto oblasťou vystavovania zaoberá Zmluva o medzinárodných výstavách podp san  v Paríži dňa 22.11.1928 ,ktor  upravuje vedeck  a umeleck  výstavy avšak nemá autorskopr vny význam.⁸³

Ďalším majetkovým právom je právo na sdeľovanie diela verejnosti v nehmotnej podobe.⁸⁴ D ležit  je tzv.teritoriálny aspekt sdeľovania diela vzhľadom k rozvoji komunikačných technológií sa uzemn  rozsah prenosu diel na území rôznych ťt tov dostáva do konfliktu s teritotori lnou pôsobnosťou národných autorskopr vn ch úprav, ktor  platia len na danom území ťt tu.A tak v prípade preshraničn ho sdeľovania diela verejnosti je rozhodujúce vymedzenie miesta kde dochádza k sdeľovaniu diela verejnosti.Aj z týchto dôvodov bola na komunitárnej úrovni prijat  smernica Rady 93/83/EHS z dňa 27.9.1993 o koordinácií určitých predpisov týkajúcich sa práva autorského a práv s n m súvisiacich pri družicovom vysielaní a káblovom prenose ,ktor  zaväzuje členské ťt ty k uplatňovaniu emisnej teórie pre oblasť družicového vysielania (ods.2 smernice) .⁸⁵ Mimo oblasť pôsobnosti smernice sa uplatňuje tzv.komunikačná teória, ktor  považuje za miesto kde sa sdeľovanie diela odohráva ak koľvek miesto kde je umožnen  príjem materializácie diela.⁸⁶

Trvanie majetkových práv prijat m dualistickej koncepsie o ktorej som sa  z zmienil sa odlišuje od trvania osobnostných práv ,ktor  zanikajú smrťou autora až na výnimky stanoven  v §11 ods.5 AutZ . N rodn   prava je v tomto smere harmonizov na s komunitárnym právom a stanovuje všeobecn  dobu trvania majetkových práv na dobu ťivota autora a 70 rokov po jeho smrti .⁸⁷ Doba trvania autorských práv na medzinárodnej úrovni je stanoven  predovšetkým

⁸³ Telec,I. , T ma, P. *Autorsk  zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.213. ISBN 9788071796084.

⁸⁴ § 18z kon č. 121/2000 Sb., o právu autorsk m, o právech souvisejících s právem autorsk m a o změně některých zákonů (autorsk  zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁸⁵ Podľa Emisnej teórie dochádza k aktu sdeľovania diela verejnosti iba v mieste ,odkiaľ pochádza emisia objektívnej materializácie diela čo v družicovom vysielaní predstavuje miesto odkiaľ smeruje signál nahor smerom k družici. Telec,I. , T ma, P. *Autorsk  zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.217. ISBN 9788071796084.

⁸⁶ Idem str. 217

⁸⁷ Bližšie pozri čl.1ods.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES z dňa 12.12.2006 o dobe ochrany autorského práva a určitých práv s n m souvisejících .[cit.2011-12-6] Dostupné z : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0012:0018:CS:PDF>

v ustanovení RÚB čl.7, ktorý je založený na zásade tzv.materiálnej reciprocity kedy doba trvania práv nesmie presiahnuť dobu ktorú poskytuje štát pôvodu diela.

V tejto súvislosti ESD vo svojom rozsudku C-360/00 stanovil že : „ Zákaz diskriminácie stanovený v čl.6 ods.1 Zmluvy o ES (čl.12 konsolidovaného znenia) je aplikovateľný na ochranu autorského práva i v prípade,že autor zomrel pred tým,než v členskom štáte ,ktorého bol príslušníkom ,vstúpila Zmluva o ES v platnosť.To znamená že doba trvania autorských práv ,ktorú právne predpisy členského štátu stanovujú pre autora diela ,ktorý je štátnym príslušníkom iného členského štátu,nesmie byť kratšia než v prípade vlastných štátnych príslušníkov.“

3.Porušenie práv k autorskému dielu a umeleckému výkonu

3.1.Predmet a podmienky ochrany

Aby hudobné autorské dielo bolo chránené autorským právom musí splňovať podmienky ,ktoré spočívajú v naplnení pojmových znakov pre dielo autorské stanovené AutZ. Predmetom ochrany je teda autorské dielo, ktoré je za predmet autorského práva považované na základe § 2 ods. 1 AutZ ,kam AutZ radí diela literárne a iné diela umelecké a diela vedecké,ktoré sú jedinečným výsledkom tvorivej činnosti autora a sú vyjadrené v akejkol'vek objektívne vnímateľnej podobe spolu s podobou elektronickou ,trvalou alebo dočasnou ,bez ohľadu na jeho rozsah, účel alebo význam. Autorské právo k dielu tak vzniká okamžikom kedy je dielo vyjadrené akýmkoľvek prostriedkom ,ktorý je objektívne zmyslami vnímateľný pričom nemusí dôjsť k faktickému vnímaniu ,dostačujúca je „ spôsobilosť vnímateľnosti “ .⁸⁸

Česká právna úprava vychádza z neformálnosti autorskoprávnej ochrany a teda nieje nevyhnutná akákoľvek registrácia či prihlásenie alebo ohlásenie u verejnej inštitúcie.Existuje však systém kolektívnej správy ,ktorú vykonávajú súkromné subjekty a tým uskutočňujú správu a vymahateľnosť porušených autorských práv namiesto samotných autorov. Okrem toho sa vyvíjajú systémy ktoré medzery kolektívnej správy sa snažia vyplniť ako je DRM systém ,alebo systém tzv . licencií Creative Commons alebo iniciatíva EU o zavedení Global repertoire database o ktorých budem pojednávať v ďalšej kapitole tejto práce .

⁸⁸ Kríž ,J.,Holcová,I., Kordáč,J.,Kreštanová,V. *Autorský zákon a predpisy súvisiacejci*. Praha:Linde,2005. str.43. ISBN 80-7201-546-X.

3.2.Súkromnoprávne prostriedky ochrany

Zákonodárca dáva autorovi alebo inému nositeľovi autorských práv pomerne rozsiahle právne prostriedky ochrany .Podľa povahy veci je možné týchto prostriedkov využiť jak pri ochrane osobnostných tak majetkových autorských práv.Jednotlivých nárokov vyplývajúcich z autorského práva sa môže autor alebo iný nositeľ autorských práv domáhať jak v súdnom tak rozhodcovskom konaní . Súdne vymáhanie nárokov je najobvyklejšie a uskutočňuje sa sústavou súdov na základe návrhu na zahájenie konania vo forme žaloby. Žalobcom je spravidla autor alebo iný nositeľ autorských práv u ktorého bolo neoprávnene zasiahnuto do jeho práv alebo neoprávnený zásah hrozí. Táto osoba môže využiť služby advokátov jak k podaniu žaloby tak k zastúповaniu na súde, ale nieje to jeho povinnosť a autor alebo iný nositeľ autorských práv môže tieto úkony uskutočniť aj sám ak má takéto schopnosti.

Súdne konanie v Českej republike je dvojestupňové a preto voči každému rozhodnutiu vo veci je možné podať odvolanie o ktorom rozhodne nadriadený súd .Okrem tohto je možné podať aj mimoriadny opravný prostriedok na Najvyšší súd vo forme dovolania za splnenia zákonných dôvodov .Poslednou možnosťou je možnosť obrátiť sa na Ústavný súd so sťažnosťou, ktorej predmetom môže byť výhradne porušenie práv garantovaných ústavným poriadkom ČR .Okrem toho môže poškodená strana využiť aj inštitúciu Európskeho súdu pre ľudské práva vo Štrasburgu.

Ďalšou možnosťou ako je možné uplatniť nároky vyplývajúce z autorského práva je rozhodcovské konanie výslovne upravené v samostatnom zákone č. 216/1994 Sb.o rozhodcovskom řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.⁸⁹ Podmienkou je aby strany sporu si takúto možnosť v prípade sporu dohodli a to formou rozhodcovskej zmluvy ,ktorá v prípade licenčnej zmluvy sa môže vyskytovať ako rozhodcovská doložka . „Využiť rozhodcovské konanie je možné len pri rozhodovaní majetkových sporov ,nieje možné ich teda využiť ohľadne nárokov určovacieho,negatívneho ,informačného alebo satisfakčného.”⁹⁰

⁸⁹ Na rozdiel od súdneho konania rozhodcovské konanie umožňuje rozhodovať podľa zásad spravodlivosti §25 ods.3 zákona č.216/1994 , to znamená že strany sporu môžu rozhodcu poveriť aby rozhodol nie na základe platného práva ale zásad spravodlivosti .

⁹⁰ Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha:C.H.Beck,2009 .str. 33.ISBN 978-80-7400-097-3

Autorský zákon výslovne priznáva autorovi podľa § 40 ods.1 písm a) možnosť domáhať sa určenia svojho autorstva v prípade ak do jeho práva bolo neoprávnene zasiahnuto alebo neoprávnený zásah do jeho práva hrozí .Toto právo spravidla autor využíva ak jeho hudobné dielo si prisvojila iná osoba a prezentuje ho ako svoj duševný výtvor .Dôležitú úlohu v procese dokazovania bude zastávať znalecký posudok hudobných autorít ,ktorí hudobnú skladbu rozoberú po hudobnej stránke a odhalia priamy či nepriamy úmysel osoby, ktorá do autorského práva zasiahla .

Spomínané ustanovenie predstavuje špeciálne ustanovenie, ktoré si nevyžaduje naliehavý právny záujem ako podmienku akceptovania žaloby súdom ako je tomu u určovacej žaloby obecnej .⁹¹ Takúto žalobu by nemusel podávať len autor samotný ale po jeho smrti tiež ktorákoľvek osoba autorovi blízka ,popríklad právnická osoba združujúca autorov alebo príslušný kolektívny správca podľa §11 ods.5 AutZ.Vecne príslušným k prejednaniu určovacej žaloby k autorskému dielu bude podľa §9 ods.2 písm.b) OSŘ krajský súd ,pretože sa jedná o nárok vyplývajúci z AutZ .

Druhým nárokom je nárok negatívny upravený v § 40 ods.1 písm.b) AutZ .Tento nárok priznáva autorovi u ktorého došlo k neoprávnenému zásahu do jeho autorských práv alebo mu hrozí neoprávnený zásah možnosť domáhať sa zákazu ohrozenia svojho práva ,spolu s hroziacim opakovaním ,alebo zákazu neoprávneného zásahu do svojho práva a to hlavne zákazom neoprávnenej výroby ,neoprávneného obchodného odbytu ,neoprávneného dovozu alebo vývozu originálu alebo rozmnoženiny či napodobeniny diela ,neoprávneného predstavovania diela verejnosti ako aj neoprávnenej propagácie diela.

§40 ods.1 písm.f AutZ predstavuje ustanovenie ,ktoré rozširuje negatívny nárok a dovoľuje autorovi domáhať sa zákazu poskytovania služby, ktorú využívajú tretie osoby k porušovaniu alebo ohrozovaniu práva autora. „Negatívny zásah je možné úspešne uplatniť len vtedy ,pokiaľ nezákonný zásah do autorského práva žalobcu v okamžiku podania žaloby stále trvá , eventuálne pokiaľ hrozí opakovanie takéhoto zásahu.“⁹² Teda v prípade neoprávneného

⁹¹ Chaloupková, H., Svobodová,H.,Holý P. *Autorský zákon – Komentár*, Praha: C. H. Beck, 2001, str.111. ISBN 80-7179-008-7.

⁹² Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha:C.H.Beck,2009 .str. 36. ISBN 978-80-7400-097-3

zverejnenia hudobného diela na internete na webovom portáli ako je www.youtube.com ak dojde k okamžitému stiahnutiu tohto diela, následné uplatnenie negatívneho nároku spravidla by nemalo zmysel a takáto žaloba by mala byť súdom zamietnutá. Autor si však môže uplatniť v takom prípade nárok satisfakčný a nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Vecne príslušným k prejednávaniu tohto nároku je rovnako ako pri určovanom nároku krajský súd.⁹³

AutZ okrem negatívneho nároku priznáva aj nárok na získanie údajov o pôvode neoprávnene zhotovenej rozmnoženine či napodobenine diela, o spôsobe a rozsahu jeho užitia a o totožnosti osôb, ktoré sa neoprávneneho zhotovenia alebo neoprávneneho rozširovania účastnía.⁹⁴ „Autor sa týchto údajov bude domáhať na akejkoľvek osobe, ktorá sa bude na neoprávnenom rozmnožovaní a užití takéhoto diela podieľať (...) Pôjde opäť o povinnosť stanovenú objektívne, bez ohľadu na zavinenie. Úmyselným neuvedením údajov by mohlo dôjsť k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu nadrôžovania.“⁹⁵

Podľa AutZ sa informačného nároku môže autor domáhať voči osobe, ktorá do jeho práva zasiahla alebo ho neoprávnene ohrozila a ďalej voči osobe, ktorá :

„1. má alebo mala v držaní neoprávnene zhotovenú rozmnoženinu či napodobeninu diela za účelom priameho či nepriameho hospodárskeho alebo obchodného prospechu,

2. využíva alebo využívala za účelom priameho alebo nepriameho hospodárskeho alebo obchodného prospechu službu, ktorá neoprávnene zasahuje alebo zasahovala do práva autora, alebo ho neoprávnene ohrozuje alebo ohrozovala,

3. poskytuje alebo poskytovala za účelom priameho alebo nepriameho hospodárskeho alebo obchodného prospechu službu užívanú pri činnostiach, ktoré neoprávnene zasahujú do práva autora alebo ho neoprávnene ohrozujú, alebo

4. bola označená osobou uvedenou ods. 1, 2 alebo 3 ako osoba, ktorá sa účastní získania, výroby alebo distribúcie rozmnoženiny či napodobeniny diela alebo

⁹³ §9ods. 2písm.b) OSŘ

⁹⁴ § 40 ods. 1 písm. c) AutZ

⁹⁵ Chaloupková, H., Svobodová, H., Holý P. *Autorský zákon – Komentář*, Praha: C. H. Beck, 2001, str.112. ISBN 80-7179-008-7.

poskytovania služieb ,ktoré neoprávnene zasahujú do práva autora alebo ho neoprávnene ohrozujú.“⁹⁶ Tohto nároku sa môže autor opäť domáhať na súde a prejednaníu tohoto návrhu bude opäť príslušný krajský súd.

Reštitučný nárok je upravený v § 40 ods. 1 písm. d) AutZ podľa ktorého sa autor do jeho práva bolo neoprávnene zasiahnuto ,alebo jeho právu hrozí neoprávnený zásah ,môže domáhať odstránenia následkov zásahu do svojho autorského práva.Spôsoby odstránenia týchto zásahov sú demonštratívne uvedené v AutZ ako :

1. stiahnutie neoprávnene zhotovenej rozmnoženiny či napodobeniny diela alebo zariadenia,výrobku alebo súčiastky ,ktorá je určená k obchádzaniu účinných technických prostriedkov ochrany autorského práva ,z obchodovania alebo iného užitia,
2. stiahnutie z obchodovania a zničenie neoprávnene zhotovenej rozmnoženiny napodobeniny diela alebo zariadenia,výrobku alebo súčiastky ,ktorá je určená k obchádzaniu účinných technických prostriedkov ochrany autorského práva ,
3. zničenie neoprávnene zhotovenej rozmnoženiny či napodobeniny diela alebo zariadenia ,výrobku alebo súčiastky ,ktorá je určená k obchádzaniu účinných technických prostriedkov ochrany autorského práva,
4. zničenie alebo odstránenie materiálov a nástrojov použitých výlučne alebo prevažne k výrobe neoprávnene zhotovenej rozmnoženiny či napodobeniny diela alebo zariadenia,výrobku alebo súčiastky ,ktorá je určená k obchádzaniu účinných technických prostriedkov ochrany autorského práva.“⁹⁷

Pri tomto nároku je obzvlášť dôležitá ochrana aj záujmov tretích osôb a preto uplatnenie restitučného nároku musí byť primerané závažnosti porušenia práva a musí sa prihliadať k záujmom tretích osôb ako aj spotrebiteľov a osôb jedenajúcich v dobrej viere. „Uplatnenie nároku je tak obmedzené princípom proporcionality .“⁹⁸

⁹⁶Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha:C.H.Beck,2009 .str. 37. ISBN 978-80-7400-097-3

⁹⁷ Idem str.38

⁹⁸ Idem str 38

Nárok satisfakčný je upravený v § 40 ods. 1 písm. e AutZ podľa ktorého sa môže autor domáhať v prípade ak bolo do jeho práva neoprávnene zasiahnuto alebo neoprávnený zásah hrozí poskytnutia primeraného zadostiučinenia za spôsobenú nemajetkovú ujmu a to buď ospravedlnením alebo zadostiučinením v peniazoch. Pokiaľ by sa priznanie zadostiučinenia v nepeňažnej forme ako je ospravedlnenie nejavilo dostačujúcim, je možné poskytnúť zadostiučinenie v peniazoch. Tu však nastáva problém či môže súd prisúdiť autorovi ako zadostiučinenie viac peňazí ako požadoval žalobca v žalobnom návrhu.

Podľa Telce a Tůmy súd môže prisúdiť ultra petitum vyššie zadostiučinenie než navrhoval žalobca pretože z autorského práva vyplýva určitý spôsob vysporiadania vzťahov medzi účastníkmi konania a to tak že výšku náhrady určuje súd.⁹⁹

Príkladom opačného prístupu je posúdenie priznania peňažitého zadostiučinenia súdom pri porušení práva na ochranu osobnosti. Vrchný súd v Prahe vo svojom uznesení z dňa 20.7.1995, sp.zn.1Co 174/95 uviedol: „Konanie o ochrane osobnosti je návrhové konanie. S odkazom na ustanovenie § 79 ods.1 OSŘ preto musí byť zo žaloby patrné i to, akej konkrétnej výšky zadostiučinenia sa žalobca domáha. Požadovaná výška peňažitého zadostiučinenia tak tvorí maximálnu čiastku, ktorú môže súd priznať.“¹⁰⁰ Ja zastávam názor že malo by byť vecou súdu určiť konečnú hranicu peňažného zadostiučinenia a to vzhľadom k objektívnemu zhodnoteniu všetkých okolností prípadu.

Ďalším právom ktoré je autorovi priznané v českom autorskom práve je právo autora na uverejnenie rozsudku v § 40 ods.2 AutZ, ktoré nebolo výslovne formulované a v praxi sa takmer nevyskytovalo. Toto právo priznáva autorovi súd a spravidla pôjde o zverejnenie rozsudku alebo jeho časti v oznamovacích prostriedkoch.¹⁰¹

Autorský zákon okrem týchto nárokov priznáva autorovi aj právo na náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia podľa zvláštnych právnych

⁹⁹ Telc, I., Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck, 2007. str.423. ISBN 9788071796084.

¹⁰⁰ Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. Praha: C.H.Beck, 2009. str. 40. ISBN 978-80-7400-097-3.

¹⁰¹ Chaloupková, H., Svobodová, H., Holý P. *Autorský zákon – Komentář*, Praha: C. H. Beck, 2001, str.113. ISBN 80-7179-008-7.

predpisov a stanovuje spôsob výpočtu bezdôvodného obohatenia, kedy výška bezdôvodného obohatenia vzniknutého na strane toho kto neoprávnene nakladal s dielom bez potrebnej licencie činí dvojnásobok odmeny ,ktorá by bola za získanie takejto licencie zvyčajná v dobe neoprávneného nakladania s dielom.¹⁰² Vo svete internetového pirátstva to predstavuje jeden z najväčších problémov ako zabrániť a úspešne vymáhať neoprávnene užitie diel formou bezplatného stiahnutia a užívania softwarov a počítačových programov.Otázka náhrady škody formou ušlého zisku vzniká v prípade kedy hudobné dielo –nový album by bolo neoprávnené užitú napr. zverejnené v rádiu pred samotným krstom na hudobnom koncerte . Organizátor hudobného koncertu by tak mohol odstúpiť od zmluvy a autor by tak nezískal dohodnutý honorár a rádio by sa dopustilo bezdôvodného obohatenia na úkor autora.

Okrem všeobecných ustanovení o ohrození alebo porušení práva stanovuje AutZ aj tri zvláštne skutkové podstaty (§ 43-45 AutZ).§45 AutZ vyvolanie nebezpečia zámeny predstavuje zvláštnu skutkovú podstatu neoprávneného zásahu do autorského práva, ktorú by bolo možné uplatniť v jednočinnom súbehu s naplnením nebezpečia zámeny podľa predpisov proti nekalej súťaži.¹⁰³A preto keďže hudobné diela predstavujú vo svete biznisu a medzinárodných vzťahov tovary, ktoré sa stávajú predmetom obchodovania hudobných spoločností a korporácii stávajú sa predmetom ochrany aj v rámci práva proti nekalej súťaži.

Právo proti nekalej súťaži v českom práve upravuje obchodný zákoník (§44-45 ObchZ) podľa ktorého je nekalá súťaž zakázaná.Základné znaky ktoré vymedzujú jednanie ktoré je považované za nekalosúťažne vymedzuje tzv.genrálna klauzula a naplnenie týchto znakov predstavuje podmienku ochrany zo strany predpisov o nekalej súťaži.¹⁰⁴Súťažný vzťah nevzniká len medzi zcela priamymi súťažiteľmi v tom istom obore,ale vôbec medzi všetkými subjektami,

¹⁰² § 40 ods. 3 AutZ

¹⁰³ Chaloupková, H., Svobodová,H.,Holý P. *Autorský zákon – Komentár*, Praha: C. H. Beck, 2001, str.117. ISBN 80-7179-008-7.

¹⁰⁴ Generálna klauzula : Nekalá súťaž je jednanie v hospodárskej súťaži ,ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže a je spôsobilé privodiť újmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom.

ktoré v dôsledku svojej činnosti môžu zasahovať do súťaže.¹⁰⁵ Pre posúdenie či sa vzťahuje nekalosúťažná ochrana na hudobné diela je nepochybne dôležité vymedziť autora ako súťažiteľa čo aj vymedzil Hajn : „ Pokiaľ ide o slovo súťažiteľ „je treba aspoň stručne vysvetliť že hospodársky súťažiteľ je pojem širší než podnikateľ podľa živnostenského zákoníka.Do hospodárskych súťažných vzťahov sa dostávajú súkromný poľnohospodári,príslušníci slobodných povolání (advokáti ,komerční právnici ,lekári), slobodne tvoriaci umelci,osoby vykonávajúce znaleckú činnosť ,kultúrne inštitúcie,nadácie ,a vôbec všetky subjekty spoločenského života ,v ktorých činnosti je možné sa stretnúť s určitými hospodárskymi podnikateľskými prvkami.“¹⁰⁶Definícia druhého znaku stanoveného generálnou klauzulou a to dobrých mravou súťaže nie v jednotlivých právnych poriadkoch jednomenne ustálena aj keď obsahuje vždy aj istý etický prvok.¹⁰⁷

Hajn k poslednému znaku a to spôsobilosti privodiť ujmu poznamenal : Spôsobnosť privodiť ujmu nieje to isté ako spôsobenie újmy.Ako nekalú súťaž je možné preto označovať nielen také jednanie ,ktoré niekomu inému ublížilo,ale už jednanie ktoré by mu ublížiť snáď mohlo.Slovo „újma“ pokrýva tiež širší okruh prípadov ,než aký vyjadruje pojem škoda(najmä škoda materiálna) .Za ujmu ktorú ma na mysli generálna klauzula ,musíme považovať nielen napríklad odlákavanie zákazníkov ,ale i mnohé tzv.újmy nehmotné.¹⁰⁸

Právne prostriedky ochrany proti nekalej súťaže upravuje § 53 ObchZ, ktorý dáva osobám u ktorých boli práva porušené alebo ohrozené nekalou súťažou možnosť domáhať sa súdne aby rušiteľ sa zdržal tohto jednania a odstránil závadný stav. Okrem toho môžu požadovať poskytnutie primeraného zadostiučinenia aj v peniazoch ,náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia.Súd môže v rozsudku víťaznej strane priznať právo na uverejnenie rozsudku na náklady účastníka,ktorý v spore neuspel a určiť rozsah formu

¹⁰⁵ Munková ,J. *Práva k nehmotným statkům a hospodářská soutěž* ,Praha : Úrad průmyslového vlastnictví,1995 ,s. 63 . ISBN 80-85100-55-X

¹⁰⁶ Hajn,P. *Ke způsobilosti přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům*. Právní praxe v podnikání,1993, č.3 , s 9-10

¹⁰⁷ Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha:C.H.Beck,2009 .str. 44. ISBN 978-80-7400-097-3.

¹⁰⁸ Hajn,P. *Generální klauzule proti nekalé soutěži a její funkce*. Právní rádce ,1996,č 8 , s.10

a spôsob uverejnenia podľa okolnosti prípadu.¹⁰⁹

Za úvahu stojí zváženie možnosti kumulácie žalôb autorskoprávných a nekalosúťažných. Danou otázkou sa zaoberal aj Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí, v ktorom stanovil: „Pre posúdenie otázky, či ide o ten istý nárok, nezáleží ani tak na tom, že sa žaloby opierajú o dva zákonné predpisy, pretože vychádzajú zo zásady jednotnosti právneho poriadku. Rozhodujúcim je, či ide o ten istý nárok, založený na rovnakých právnych skutočnostiach. Na túto otázku je nutné v súdenom prípade odpovedať kladne.(...) V oboch zákonných predpisoch dáva sa postihnutému rovnaký nárok na právnu ochranu, a to jak nárok zdržovací a odstraňovací, tak i nárok na náhradu škody za predpokladov v podstate rovnakých.“¹¹⁰ A preto kumulácia žalôb by bola podľa môjho názoru v tomto prípade neopodstatnená. Ďalšími prostriedkami ochrany sú správnoprávne prostriedky ochrany o ktorých pojednávam v nasledujúcom textu.

¹⁰⁹ § 55.ods.2 ObchZ

¹¹⁰ Bližšie pozri rozhodnutie NS č.j.R I 1457/34 – dôvodom pre rozhodnutie je Litispendence – prekážka vecí zahájenej, súd musí žalobu odmietnuť preto že jednanie v rovnakej veci bolo už zahájené na inom súde.

3.3.Správnoprávne prostriedky ochrany

Správnoprávna ochrana sa poskytuje za neoprávnené užitie autorského diela ,umeleckého výkonu ,zvukového či zvukovo obrazového záznamu ,rozhlasového alebo televízneho vysielania alebo databázi formou udeľovania pokút.K neoprávnenému užitiu môže dôjsť priestupkom alebo správnym deliktom. Priestupkom je jednanie fyzickej osoby ,ktoré je označené ako priestupok v príslušnom zákone.Správnym deliktom je spravidla totožné jednanie a však právnickej osoby alebo podnikajúcej fyzickej osoby .¹¹¹

Novelou autorského zákona zak.č. 216/2006 Sb. bolo ustanovenie priestupkového zákona zrušené a priestupok neoprávneného užitia autorského diela ,umeleckého výkonu ,zvukového či zvukovo obrazového záznamu ,rozhlasového alebo televízneho vysielania alebo databázi bol presunutý priamo do textu AutZ .¹¹² Novelu došlo taktiež k navýšeniu pokuty ,ktorú je možné za takýto priestupok uložiť a to až na 150000,-Kč . Taká istá výška pokuty môže byť uložená aj za správny delikt.¹¹³

Ďalšou z možností ochrany je možnosť chrániť umelecké hudobné diela s odvolaním sa na zákon na ochranu spotrebiteľa ,podľa ktorého je zakázané užívanie nekalých obchodných praktík pri ponúkaní a predaji výrobkov ,pri ponúkaní a poskytovaní služieb či práv .¹¹⁴ Za nekalé obchodné praktiky sa považujú aj klamavé obchodné praktiky kde jednou z foriem je ponúkanie a predaj výrobkov a služieb porušujúcich niektoré práva duševného vlastníctva. Dozor nad dodržiavaním povinností vyplývajúcich z obchodu a služieb vykonáva Česká obchodná inšpekcia ,ktorá je oprávnená vydávať záväzné pokyny k odstráneniu zistených nedostatkov .A tak pri porušení povinností môže byť uložená pokuta až do výšky 5 000 000 Kč za správy delikt, ktorého sa výrobca, dodávateľ, vývozca, dovozca alebo predávajúci dopustil.

¹¹¹ Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha:C.H.Beck,2009 .str.54. ISBN 978-80-7400-097-3.

¹¹² Bližšie pozri § 105 a ods.1 písm.a) AutZ

¹¹³ § 105a ods.2 AutZ

¹¹⁴ Zákon č. 634/1992 Sb. ,ve znění pozdějších předpisů

3.4.Trestnoprávne prostriedky ochrany

Ochranu hudobným umeleckým dielam poskytuje aj trestné právo . § 270 ods.1 TrZ stanovuje trest odňatia slobody až na dva roky alebo peňažitý trest alebo prepadnutie veci či inej majetkovej hodnoty tej osobe, ktorá neoprávnene a značne zasiahne do zákonom chránených práv k hudobnému autorskému dielu,umelekému výkonu ,zvukovému či zvukovo obrazovému záznamu,rozhlasovému alebo televíznemu vysielaniu alebo databázi.

Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov alebo peňažitým trestom alebo prepadnutím veci či inej majetkovej hodnoty bude pachateľ potrestaný ,ak vykazuje čin uvedený v ods.1 znaky obchodnej činnosti alebo iného podnikania alebo ak získa činom uvedeným v ods.1 značný prospech pre seba alebo iného, alebo tým spôsobí značnú škodu inému alebo ak sa dopustí takéhoto činu v značnom rozsahu.¹¹⁵

Pachateľ trestného činu stanoveného v § 270 ods.1 bude potrestaný vyššou trestnou sadzbou a to odňatím slobody na päť až osem rokov v prípade ak získa pre seba alebo iného prospech veľkého rozsahu alebo spôsobí škodu veľkého rozsahu inému alebo sa dopustí daného činu vo veľkom rozsahu.¹¹⁶

Ďalším trestným činom ktorého by sa mohol pachateľ, ktorý neoprávnene nakladá s dielom dopustiť je podvod a to vo vzťahu k užívateľom tohto diela ak sa prezentuje ako skutočný autor diela a uvedie ich v omyl a následne mu užívateľ diela vyplatí autorskú odmenu.¹¹⁷ Takisto v oblasti trestného práva sa poskytuje ochrana aj proti nekalosúťažnému jednaniu v oblasti autorského práva a to tým že kto poruší predpisy o pravidlách hospodárskej súťaže jednaním stanoveným v § 248 ods.1 TrZ bude potrestaný odňatím slobody až na tri roky ,zákazom činnosti alebo prepadnutím veci alebo inej majetkovej hodnoty.¹¹⁸

¹¹⁵ §270 ods.2 TrZ

¹¹⁶ §270 ods.3 TrZ

¹¹⁷ Tým sa pachateľ dopúšťa porušenia autorského práva podľa § 270 TrZ v jednočinnom súbehu s trestným činom podvodu podľa § 209 TrZ .

¹¹⁸ §248 ods 1 TrZ , Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov ,peňažitým trestom,prepádnutím veci alebo inej majetkovej hodnoty bude pachateľ potrestaný za podmienok §248 ods.3 TrZ a odňatím slobody na dva až osem rokov za podmienok § 248 ods. 4 TrZ.

K porušovaniu autorských práv dochádza nielen prostredníctvom internetu a to kopírovaním cudzích webových stránok, uverejňovaním cudzích autorských diel a ich častí bez súhlasu autora ale aj prostredníctvom ilegálnych národných a miestnych televíznych staníc a káblových sietí nazývaných tiež televízne pirátstvo. Autorské právo poškodzuje aj video pirátstvo a filmové servery ,ktoré bez súhlasu autora ponúkajú najnovšie filmy na stiahnutie zadarmo.

Aktuálny je prípad z USA kedy návrh zákona ,ktorý stanovil zodpovednosť za obsah stránky a aj zodpovednosť za dodržiavanie autorského práva výlučne na stranu majiteľa resp. správcu webovej stránky vzbudil pochopiteľne veľký rozruch na strane veľkých spoločností ako je google a facebook ,ktorí hrozili zmrazením stránok na niekoľko dní. Ja osobne považujem takýto návrh za jednu z nevyhnutných ciest ako prekonať globalizačnú informatizáciu spoločnosti prostredníctvom internetu bez poškodenia autorských práv a originality diel. Bol by to účinný prostriedok ako regulovať túto doposiaľ stále v malej miere regulovanú a vymáhateľnú právnu oblasť.

Trestnoprávna ochrana autorských práv predstavuje krajný prostriedok ochrany týchto práv ,ktorý by sa mal využívať až keď všetky ostatné právne prostriedky zlyhali. Opačnú prax však zavádzali v ČR ochranné organizácie ,ktoré pri vymáhaní autorských odmien podávali trestné oznámenia namiesto žalôb u civilného súdu.¹¹⁹ Takáto prax však bola Ústavným súdom konštatovaná ako protiústavná. Ústavný súd vo svojom náleze stanovil : „ Proti jednaniam porušujúcim práva vyplývajúce z občianskoprávných predpisov je treba v prvej rade využiť súkromnoprávných prostriedkov podľa zásady *vigilantibus iura*. Pri ich nedostatočnosti uplatniť sankcie správne ,a až na poslednom mieste ,ako *ultima ratio* ,právo trestné . Opačný prístup ,teda užitie trestnoprávneho postupu, bez toho že by prostriedky iných právnych odvetví boli použité ,by bol v rozpore s už naznačeným princípom subsidiarity trestnej represie.”¹²⁰

¹¹⁹ Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha: C.H.Beck, 2009 .str. 53. ISBN 978-80-7400-097-3.

¹²⁰ Bližšie pozri : nález č. ÚS 69/06

4.Kolektívna správa autorských práv a práv výkonných umelcov

4.1.Historický vývoj

Historický vývoj kolektívnej správy siaha až do 18. storočia kedy bola vo Francúzsku vytvorená Kancelária na obranu dramatikov,ktorá sa neskôr pretransformovala na Spoločnosť divadelných autorov a skladateľov a považuje sa za prvú autorskú organizáciu zastupujúcu autorov . Vznikla na podnet Pierra Augustina Caron de Beaumarchais,ktorý bol nespokojný s realitou vo francúzskych divadlách a tak sa spojil s ďalšími autormi a začal s ochranou ich práv.¹²¹ Následne v roku 1851 bola vytvorená Spoločnosť textárov ,skladateľov a hudobných nakladateľov, ktorá už niesla rysy plnohodnotnej kolektívnej správy. Vznikla ako reakcia na súdny spor v ktorom priznal súd hudobným skladateľom a textárovi právo na odmenu za používanie hudobných diel .¹²² Následný vzostup a rozširovanie samotných organizácií zastupujúcich autorov si priniesol potrebu vytvorenia organizácie aj na medzinárodnej úrovni, ktorá bola vytvorená v roku 1926 delegáciami národných správcovských spoločností a vystupovala pod názvom Medzinárodná konfederácia autorských práv.¹²³ Na území Českej republiky prvou organizáciou kolektívnej správy bolo Ochranné združenie československých skladateľov,spisovateľov a nakladateľov ktoré vzniklo v roku 1919. Jej právnym nástupcom je v súčasnosti OSA¹²⁴ – Ochranný svaz autorský

¹²¹ História kolektívnej správy. [cit.2012-1-15] Dostupné z:

<http://www.sacd.fr/Historique.31.0.html>

¹²² Hartmanová ,D. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*.Praha : Linde ,2000. s. 11. ISBN 978-80-7201-218-3

¹²³ CISAC – Z fr. Confédération internationale des sociétés d'auteurs et de compositeurs

¹²⁴ OSA – Ochranný svaz autorský o.z. Bol založený samotnými autormi už v roku 1919. Prvá ustanovujúca schôdza OSA sa konala 9. októbra 1919. Jedným zo zakladateľov OSA bol populárny skladateľ Karel Hašler a jedným z prvých riaditeľov OSA bol syn skladateľa Antonína Dvořáka.V súčasnej dobe je občianskym združením zastupujúcim viac než 6.500 domácich a viac než 1.000.000 zahraničných nositeľov autorských práv (skladateľov, textárov, nakladateľov - nezamieňať si to s vydavateľmi cd a dvd nosičov). Cieľom OSA je správa autorských majetkových práv zastupovaných a členov. Je dôležitým mostom medzi autormi a užívateľmi ich diel. Autorom poskytuje služby spojené s výberom a následným rozúčtovaním autorských odmien, spolu so spracovaním dát užívateľov a právnych služieb.Užívateľom uľahčuje prístup k legálnemu užitiu hudby všetkých žánrov z celého sveta. OSA rozlišuje dva základné stupne zastupovania:

pro práva k dílům hudebním .Uvedené združení bolo založené ešte podľa rakúsko-uhorského zákona č.70/1873 r.s., o spoločenstvách pre napomáhanie živnostiam a hospodárstvu. Prvú československú úpravu kolektívnej správy predstavoval zákon č.218/1926 Sb.z.an. o pôvodcovskom práve k literárnym,umeleckým a fotografickým dielam ,ktorý zjednotil právnu úpravu autorského práva pre územie Československa a odstranil aj trvajúci právny dualizmus autorského práva.V roku 1951 došlo k vzniku organizácie ktorá zastupovala umelcov a vystupovala pod názvom Ochranné sdružení výkonných umělců ,lidové družstvo hudebních,slovesných a mimických umělců-OSVU .¹²⁵

- zastúpený: každý autor (skladateľ či textár), nakladateľ alebo dedič autorských práv, ktorý preukáže autorstvo aspoň u jedného verejne prevádzkovaného hudobného diela a podpíše s OSA zmluvu o zastúpení.

- člen: skladateľ, textár a nakladateľ s hlasovacími právami na valnom zhromaždení, splňujúci podmienky definované Stanovami OSA. [cit.2011-12-20] Dostupné z : www.osa.cz

¹²⁵ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.748. ISBN 9788071796084. V súčasnosti túto funkciu plní Integram :Intergram je nezávislá spoločnosť výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovo obrazových záznamov ktorá, vykonáva kolektívnu správu uvedených subjektov, v súlade s ustanoveniami autorského zákona.Zastrešuje oblasť práv povinne kolektívne spravovaných a oblasť verejných produkcií. [cit.2012-1-15] Dostupné z:www.integram.cz

4.2. Platná právní úprava kolektivní správy

Súčasnú platnú právnu úpravu predstavuje zákon č.121/2000 Sb., autorský zákon ,v znení neskorších predpisov. § 98 ods. 6 písm.c) zakotvuje princíp výhradnosti kolektívnej správy kedy Ministerstvo kultúry udelí žiadateľovi povolenie vykonávať kolektívnu správu len vtedy : „, pokiaľ na výkon rovnakého práva vo vzťahu k tomu istému predmetu ochrany, a pokiaľ ide o diela ,na výkon toho istého práva k tomu istému druhu diela ,nemá oprávnenie už iná osoba.“ V obmedzenom rozsahu je kolektívna správa upravená aj na komunitárnej úrovni v smerniciach a ponecháva zodpovednosť za reguláciu činnosti organizácií kolektívnej správy na jednotlivých štátoch Európskej únie.¹²⁶ Medzinárodné právo prostredníctvom medzinárodných dohôd upravuje túto oblasť formou práva štátov určiť si podmienky za ktorých sú určité autorské práva vykonávané a konkrétnu podobu ponecháva na národnom zákonodárstve .¹²⁷

Šúčasná právná úprava definuje kolektívnu správu ako: „, kolektívne uplatňovanie a kolektívnu ochranu majetkových práv autorských a majetkových práv súvisiacich s právom autorským a umožnenie sprístupňovania predmetov týchto práv verejnosti .“¹²⁸ Vyjadruje tak vzťah medzi organizáciami kolektívnej správy a nositeľmi práv a takisto vzťah organizácií kolektívnej správy s používateľmi autorských diel . Oproti predchádzajúcej úprave ,dnešný AutZ taxatívne vymedzuje čo je predmetom ochrany výkonu kolektívnej správy a sú nimi autorské diela, umelecké výkony ,zvukové záznamy a zvukovo obrazové záznamy.¹²⁹ Do okruhu práv spravovaných kolektívnu správou nepatria osobnostné práva autora či výkonného umelca a ochrany sa tak musí dovolávať sám autor alebo výkonný umelec. AutZ takisto stanovuje čo nieje možné za kolektívnu správu považovať a je to sprostredkovanie uzatvorenia licenčnej

¹²⁶ Bližšie pozri : Smernice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22.mája 2001 o harmonizaci některých aspektů autorských práv a s nimi souvisejících práv v informační společnosti

¹²⁷ Telec, I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str.753. ISBN 9788071796084.

¹²⁸ § 95 ods.1 AutZ

¹²⁹ § 95 ods.2 AutZ

zmluvy a príležitostné alebo krátkodobé zastupovanie iných ako povinne kolektívne spravovaných práv .¹³⁰

Výkon kolektívnej správy predstavuje tzv . fiduciárny výkon cudzích práv, nepriamym zástupcom ,ktorý vo vzťahu k nadobúdateľovi licencie koná vlastným menom ako komisionár nositeľov práv .V takomto komisionárskom vzťahu autonómnu vôľu vyjadruje kolektívny správca, ktorému je zmluvne alebo ex lege zverená správa majetkových autorských práv a iných majetkových práv podľa AutZ a nie nositeľovi práv. ¹³¹ Nositeľa práv tak vo vzťahu k používateľovi práv zastupuje kolektívny správca, ktorý ako nepriamy zástupca obhospodaruje jeho práva vo svojom mene a na jeho účet .¹³²

Obsahom výkonu kolektívnej správy je podľa Telca a Tůmy „ oprávnenie uplatniť alebo neuplatniť (tj.spravovať) tieto práva voči tretím osobám ,a to uzatváraním licenčných zmluv o použití diela,ku ktorému sa vzťahuje spravované právo .Do tohoto obsahu patrí aj neuzatváranie týchto zmlúv v určitých prípadoch daných vôľou autora,ako aj vyberanie autorských odmien a ich rozdeľovanie.“¹³³

¹³⁰ § 95 ods.3 AutZ

¹³¹ Bližšie pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR z dňa 29.júla 2009 ,sp.zn. 25 Cdo 1821/2007

¹³² Telec,I. *Otázka zákonnosti zákazu užití chránených předmětu ze strany ochranné organizace ,činné podle zákona č.237/1995 Sb.* In Bulletin advokacie .1999,č.1 , s.33-3

¹³³ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář.* Praha: C.H.Beck ,2007 . str.749. ISBN 9788071796084.

4.3.Povinne kolektívne spravované práva podľa AutZ

Ustanovenie § 96 taxatívne vymedzuje výpočet majetkových autorských práv a práv súvisiacich ,ktoré sú zverené výhradne do výkonu organizácií kolektívnej správy . U týchto práv individuálna správa nositeľom práva je vylúčená a nieje už nutný súhlas nositeľa práva k jednotlivým druhom užitia. Tým je obmedzený samotný nositeľ práv ale na druhej strane je tým zjednodušený prístup používateľa autorských práv k jednotlivým druhom užitia diela. Z hľadiska autorského práva zaraďujeme medzi povinne kolektívne spravované práva tieto :

§ 25 ods. 1 písm.b) AutZ - Právo na odmenu za vyhotovenie rozmnoženiny diela pre osobnú potrebu na podklade zvukového ,zvukovo obrazového alebo iného záznamu prenesením jeho obsahu pomocou prístroja na nenahraný nosič takéhoto záznamu. Právna náuka však priznáva ešte jeden nárok ide o inštitút tzv.náhradnej odmeny kedy samotná autorská odmena za použitie diela zostáva nedotknutá.¹³⁴ Povinným plátcom týchto odmien je výrobca prístrojov na vyhotovenie rozmnoženiny ,resp. ich dovozca alebo príjemca, väčšinou sa tieto náklady premietajú do finálnej ceny produktov (čisté nenahrané nosiče-CD ,DVD), ktoré zaplatí nakoniec každý používateľ.

Oprávnenosť nositeľov práv na vyplácanie náhradných odmien v súvislosti s rozmnožovaním pre osobnú potrebu potvrdil aj ESLP vo svojom rozhodnutí v ktorom konštatoval nutnosť „primeranej rovnováhy“ medzi majetkovou stratou spôsobenou autorom chránených diel v dôsledku voľného užitia a výškou spravodlivej náhradnej odmeny.¹³⁵ Taktiež na komunitárnej úrovni uvedená problematika náhradných odmien je riešená v smernici ,ktorá však členským štátom neukladá priamu povinnosť tieto náhradné odmeny zakotviť v národnom zákonodárstve .¹³⁶

¹³⁴ Idem str. 295

¹³⁵ Rozhodnutie ESLP vo veci Padawan v SGAE (C-467/08) z dňa 21.10.2010

¹³⁶ Smernice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22.5.2001 o harmonizaci některých aspektů autorských práv a s nimi souvisejících práv v informační společnosti
Snahy Európskej komisie o harmonizáciu inštitútu náhradných odmien však nemajú zatiaľ úspech a tak Mp3 prehrávače podliehajú rozdielnej náhradnej odmene vo Francúzsku a rozdielnej v Španielsku .[cit.2011-12-1]Dostupné z : www.europeanvoice.com/article/imported/call-to-slash-levies-after-copyright-talks-collapse-/66871.aspx

§ 25 ods.1 písm.a) AutZ – Právo na odmenu za vyhotovenie tlačovej rozmnoženiny diela pre osobnú potrebu fyzickej osoby alebo vlastnú vnútornú potrebu právnickej osoby a podnikajúcej fyzickej osoby a to i prostredníctvom tretej osoby na objednávku.

§ 24 AutZ – Právo na odmenu za opätovný predaj originálu umeleckého diela (droit de suite) ,ktoré zaručuje autorovi (nie výkonnému umelcovi) podiel na predaji diela bez možnosti zásahu do tohto predaja. Toto ustanovenie je harmonizované s komunitárnou úpravou stanovenou smernicou Rady a Európskeho parlamentu.¹³⁷ Účelom smernice bolo zabránenie možnosti presunu obchodníkov s umeleckými dielami do členských štátov kde sa ešte dané právo neuplatnilo.¹³⁸ AutZ stanovuje aj minimálnu výšku kúpnej ceny, ktorá je potrebná pre vznik tohto práva a to 1500 eur pod vplyvom unijnej legislatívy. Takisto RUB vo svojom čl. 14 garantuje autorovi právo na podiel na výnose pri opätovnom predaji originálov umeleckých diel a pôvodných rukopisov spisovateľov a skladateľov ktoré nasledujú po prvom prevode vlastníctva diela.¹³⁹

§ 37 ods. 2 AutZ – Právo na odmenu za vypožičiavanie originálu alebo rozmnoženiny vydaného diela ,a to vo verejnom záujme v knižniciach ,múzeách,školách a iných verejných priestoroch. Niekedy je označované aj ako verejné výpožičné právo a plátcom tejto odmeny aj z dôvodu verejného záujmu je podľa prílohy k AutZ štát. Medzi ďalšie povinne kolektívne spravované práva patrí Právo na použitie diela káblovou retransmisiou vysielania podľa § 22 ods. 2 AutZ.

¹³⁷ Smernice Rady a Evropského parlamentu 2001/84/ES z dňa 27.9. 2001 o právu autora na odmenu z opätovného prodeje originálu umeleckého diela

¹³⁸ Telec,I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str. 283. ISBN 9788071796084.

¹³⁹ Bližšie pozri : RÚB čl. 14

4.4. Dobrovoľne spravované práva podľa AutZ

Okrem povinne spravovaných práv môžu organizácie kolektívnej správy spravovať tzv. dobrovoľne spravované práva a to na základe rozhodnutia Ministerstva kultúry ČR o udelení oprávnenia na výkon kolektívnej správy podľa § 98 AutZ . Dobrovoľne spravované práva k hudobným dielam má v ČR na základe rozhodnutia Ministerstva kultúry v kompetencii OSA, ktorá takto spravuje napríklad právo na sprístupňovanie hudobných diel s textom či bez textu spôsobom ,že ktokoľvek môže mať k nim prístup na mieste a čase podľa svojej vlastnej voľby , hlavne počítačovou a obdobnou sieťou podľa § 18 ods.2 AutZ, ďalej právo na nevhádzateľné prevádzkovanie a prenos hudobného diela s textom alebo bez textu naživo alebo zo zvukového záznamu vydaného na obchodné účely alebo iného zvukového záznamu či zvukovo obrazového záznamu podľa § 19 -20 AutZ .¹⁴⁰

Podľa rozsahu spravovaných práv samotnými nositeľmi autorských práv vo vzťahu ku kolektívnemu správcovi môžeme rozdeliť nositeľov práv na :¹⁴¹

A, pasívni nositelia práv kolektívnym správcom zmluvne nezastupovaní : predstavuje skupinu autorov u ktorých povinne spravované práva zo zákona vykonáva OKS a druhú skupinu práv spravuje na základe fikcie zákonného zastúpenia podľa § 101 ods.9 AutZ taktiež OKS z dôvodu pasivity nositeľa autorských práv ktorý často nevedomky tieto práva nespravuje .

Súčasná zákonná úprava tak garantuje vlastníkom licencie ,že získavajú oprávnenie na užívanie spravovaných predmetov ochrany všetkých nositeľov práv tzn. zmluvne zastupovaných aj nezastupovaných a nároky si tak môže voči nim uplatňovať len samotná organizácia kolektívnej správy. Tento inštitút je nazývaný tiež tzv. rozšírená kolektívna správa práv alebo extended collective licensing.

B, aktívni nositelia práv kolektívnym správcom zmluvne nezastupovaní, ktorí sú si vedomí možnosti individuálnej správy niektorých majetkových autorských práv a môžu vylúčiť fikciu zákonného zastúpenia a to jak voči kolektívnemu správcovi

¹⁴⁰ Bližšie pozri rozhodnutie Ministerstva kultúry ČR č.j. 1306/2003 z dňa 30.1.2003 a rozhodnutie č.j.4449/2001 z dňa 28.2.2001

¹⁴¹ Šalamoun ,M. *Kolektívna správa – formace a deformace autorské vůle*. Právní rozhledy .2004,roč. 12 ,č. 6 ,s. 209

tak používateľovi práv jednostranným právnym úkonom vykonaným súčasne alebo následne po sebe .¹⁴²

C, nositelia práv kolektívnym správcom zmluvne zastupovaní predstavujú skupinu, ktorá okrem povinne spravovaných práv zo zákona na základe zmluvy o zastúpení prenecháva správu spravidla všetkých dobrovoľne kolektívne spravovaných práv OKS , ktorá ich spravuje na základe vyššie spomenutého rozhodnutia Ministerstva kultúry . Zmluva o zastupovaní majetkových práv uzatváraná s OSA pripúšťa dve možnosti výhrad voči kolektívnej správe, ktoré si môže nositeľ práv vyhradiť a to v prípade rozmnožovania autorských diel pri výrobe audiovizuálnych diel a v prípade výroby reklamy všeobecne. Tým je chránené hudobné dielo pred použitím v rámci obrazovej zložky pokiaľ má ku obsahu a kontextu s ktorým má byť dielo spojené samotný nositeľ výhrady.¹⁴³

¹⁴² Telec, I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007 . str. 828. ISBN 9788071796084.

¹⁴³ Zmluva o zastupovaní majetkových práv uzatváraná s OSA [cit.2012-1-15] Dostupné z : http://www.osa.cz/media/84341/autor_12_10_11.pdf

4.5. Nové formy spravovania autorských práv

Okrem OKS sa vyvinuli aj systémy ktoré umožňujú efektívnu individuálnu správu autorských práv, ktoré slúžia k ochrane a riadeniu digitálneho obsahu pred neoprávneným užitím. Tzv.DRM systémy sú integrované buď vo fyzických nosičoch CD-DVD alebo v hudobných dátach šírených online napr.iTunes.¹⁴⁴Nositeľ práv tak môže sám kontrolovať prístup k chránenému obsahu a kontrolovať výkon určitých práv ako je napr. právo na rozmnožovanie diela.Nositeľovi práva tak poskytujú možnosť ochrany autorských diel a iných predmetov ochrany a taktiež ochranu osobných informácií.

Jednou z ďalších možností ktoré môže autor resp.nositeľ práv využiť je súbor verejných licencií tzv.Creative Commons, ktoré im umožňujú rozhodovať samostatne o podmienkach použitia ich predmetu ochrany resp. hudobného diela.¹⁴⁵Takéto licencie dávajú možnosť nositeľovi práv rozhodnúť o ich nekomerčnom šírení,kopírovaní ,vytváraní odvodených diel tak aby autori mohli poskytovať bez nároku na honorár verejnosti svoje výtvyry. CC tak predstavujú formu, ktorá môže vyplniť medzeru medzi zákonom vymedzenou plnou výhradou autorských práv a ich nositeľov(all rights reserved) až po voľné užitie diela(public domain),kde doba zákonnej autorskoprávnej ochrany už ubehla.¹⁴⁶ Otázka kontroly a vymáhania odmien vychádzajúcich z CC aby neboli zneužitú pre komerčné účely je však oproti OKS oveľa ťažšia.

V dôsledku globálnej digitalizácie a technického pokroku dochádza aj na úrovni Európskej únie k iniciatívam ,ktoré by mali smerovať k efektívnemu uplatňovaniu ,používaniu a vymáhaniu práv k hudobným dielam a jednou z nich je aj projekt zvaný Global Repertoire Database . Jeho cieľom je vytvorenie globálnej databanky ,ktorá by poskytovala informácie o vlastníctve a kontrole celosvetového repertoáru hudobných diel a ktorá by bola prístupná

¹⁴⁴ Tzv.DRM Systémy [cit.2012-1-15] Dostupné z: http://www.indicare.org/tiki-download_file.php?fileId=199

¹⁴⁵ Tzv.Creative commons [cit.2012-1-16] Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/>

¹⁴⁶ Kríž ,J. Et al. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových* . Praha : Ediční středisko UK v Praze,2010 s. 54. ISBN 978-80-246-1528-8

skladateľom, interpretom , vydavateľom , používateľom predmetov ochrany a aj kolektívnym správcom.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Global repertoire database [cit.2012-1-16] Dostupné z: http://www.globalrepertoiredatabase.com/joint_statement_1.pdf

Záver

Ústavnoprávne základy práv k duševnému vlastníctvu v súčasnej podobe považujem za dostačujúce z hľadiska výslovného zakotvenia a ochrany týchto práv v Ústavnom poriadku Českej republiky. Samotné zakotvenie týchto práv jak v Ústavnom poriadku Českej republiky tak aj v zákonnom rozsahu je v súlade jak s medzinárodným právom tak komunitárnym právom. Stále nové smernice však predkladajú vždy prísnejšie požiadavky spojené s globalizáciou a digitalizáciou nielen európskeho priestoru ale aj sveta a preto bude na zákondárcovi popr. ústavodárcovi záležať ako budú tieto zmeny implementované do národného zákonodárstva.

Z medzinárodného pohľadu považujem za dôležité do budúca zaoberať sa precíznym zhodnotením a harmonizáciou morálnych štandardov, ktoré musíme rešpektovať ako tzv. večné pravdy ak chceme zachovať pôvodný zmysel práva ako takého, ktoré slúži k ochrane oprávnených záujmov subjektov právnych vzťahov . Ďalšou otázkou ktorou sa ako na zákonnej tak medzinárodnej úrovni musíme vysporiadať je globálna informatizácia spoločnosti a digitálneho prenosu pri ktorom musíme striktne rešpektovať a chrániť oprávnené záujmy autorov , práva na ochranu osobnosti a súkromia a v tomto smere sprísniť zodpovednosť v každom smere . Napríklad prijatím legislatívy, ktorá by preniesla zodpovednosť za obsah webstránok výlučne na správcov resp. majiteľov týchto webov.

Za dôležité považujem taktiež zlepšiť na zákonnej úrovni vzájomné postavenie medzi nositeľmi autorských práv a užívateľmi autorských práv v prospech autorov a to rešpektovaním práv užívateľov a kolektívnych správcov do takej miery aby nedošlo nielen k poškodeniu nositeľov autorských práv ale aby sa zamedzilo aj potencionálnemu zhoršeniu ,obmedzeniu či ohrozeniu autorských práv samotných nositeľov práv. Takisto by sa mala zlepšiť informovanosť spoločnosti o možnostiach užívania diel verejne a na verejných miestach a jedinou cestu vidím v zavedení vyučovacieho predmetu právo na stredných školách. Takisto nástrojom ako zamedziť hudobnému pirátstvu je stanoviť vyššie pokuty za porušovanie autorského práva .

Úplne na záver tejto práce chcem spomenúť význam práva autorského ako takého. Autorské právo ako také je odvetvím práva ktoré v súčasnej dobe globalizácie a internetu stále nabera na význame a ochrana originality je stále vzácnejšia a vzácnejšia. Význam autorského práva spočíva v jeho duchovnej

hodnote, pretože je právom ktoré chráni duševné výtvari autorov, ktorí takto budujú aj kultúru národa ktorého sú príslušníkom a zveľadujú prirodzenoprávne hodnoty na ktorých je aj samotné právo založené. Autorské právo oproti ostatným odvetviam práva je právom ,ktoré chráni diela ľudského bytia ,ktoré vo svojom prvotnom úmysle sledujú zanechanie pocitov myšlienok a volanie srdca skrz dielo ktoré vytvorili . A z poznávania minulosti vieme, že tieto výtvari sú aj skutočným hodnotným a hodnotovým dedičstvom celého ľudstva.

Resumé

Constitutional-law elements of intellectual property rights in nowadays shape I regard as a sufficient from the aspect of explicit bracing and protection these laws in Constitutional rule of Czech republic . Single bracing of these rights like in Constitutional rule of Czech republic also in acts extensity is in harmony with international law and communitaire law. Still new directions though submitted always strictness claims integrate with globalization and digitalization not just european area but also world area and because of that will be on law maker or Constitutional maker depend how will be these changes implemented to the national legislation.

From international view I regard as a important for the future deal with accurate evaluation and harmonization of moral standards which we must respect as a „immortal truths“ if we want conserve original intent of right ,which serves to protect qualify interests of subjects of law relations. Another question which we have to on acts and international level adjust is global digitalization of society and digital broadcasting in which we must strict respect and protect qualify interest of authors ,right of protection personality and private and in this way we have to rectify responsibility in all ways. For example accepted legislation which brings responsibility for content of webpages explicitly on manager or owner of the webpage.

As a important I also regard to improve on acts level reciprocally state between carriers of authors rights and users of authors rights in advantage to authors in way to respect users rights and collective administrators to such a measures so that didn't get not just to aggrive carriers of authors rights but also protect them from potencional pejoration ,limitation or exposure authors rights of single carriers rights .Also should be better informedness of society about facilities in using art in public and public areas and only way I see is to implement studying program in law on highschoools. And also an instrument how to avert music piracy is to specify higher fines for invade of authors rights.

At the end I would like to mentioned the meaning of authors law which protects spirit values ,arts and creations of authors and this way build culture of nation and from past we know that these arts are real original value and ponderable heritage of all humanity .

Zoznam použitých prameňov

Literatúra

A. Monografie

- 1) Adamus, V. *Medzinárodný dokumenty o ľudských právach*. Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-221-5
- 2) Berger, V. *Judikatúra Evropského soudu pro lidská práva 7. francouzské vydání*. Toulouse : Dalloz, 2000. ISBN 8086412237
- 3) Boháček, M., Jakl, L. *Právo duševního vlastnictví*. Praha : Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0463-4.
- 4) Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek, V., *Ústavní systémy České republiky* Praha : Prospektrum, 1994. ISBN 80-7175-077-8.
- 5) Gronský, J., Hřebejk, J. *Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa I. (1918-1945)*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN: 80-246-0878-2.
- 6) Gronský, J. *Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa II/B. (1948-1968)*. Praha : Karolinum, 2002. ISBN: 80-246-0520-1.
- 7) Hartmanová, D. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. Praha : Linde, 2000. ISBN 978-80-7201-218-3.
- 8) Hybnerová, S. *Evropská ochrana lidských práv v dokumentech*. Praha : Karolinum, 2002. ISBN 8024604981
- 9) Chaloupková, H., Holý P. *Autorský zákon – Komentář, 3. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 9788071795865.
- 10) Chaloupková, H., Svobodová, H., Holý P. *Autorský zákon – Komentář*, Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-008-7.
- 11) Ježek, J., Špaček, J., Stros, D. *Prosazování práv z duševního vlastnictví*. 1. vydání. HP, 2003. ISBN 80-200-0755-5.
- 12) Klíma, K. *Komentář k Ústavě a listině* 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čenek, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3
- 13) Knap, K. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. 5. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha a. s., 1996. ISBN 8072010492.
- 14) Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M. *Práva k nemotným statkům*. Praha: Hugo Grotia, 1994. ISBN 80-7179-552-6
- 15) Kříž, J. Et al. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha : Ediční středisko UK v Praze, 2010

- 16) Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. *Autorský zákon. Komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2005. ISBN 80-7201-546-X.
- 17) Munková, J. *Práva k nehmotným statkům a hospodářská soutěž*, Praha : Úrad průmyslového vlastnictví, 1995. ISBN 80-85100-55-X .
- 18) Pavlíček, V. a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky* . Praha : Linde ,1999. ISBN8072011707 .
- 19) Pavlíček, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II.díl* . Praha : Linde,2004 . ISBN: 80-7201-472-2
- 20) Sterling, J. A. L. *World Copyright Law*. Third Edition. London: Sweet and Maxwell, 2008 . ISBN 9781847032805.
- 21) Šalamoun, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl* . Praha:C.H.Beck,2009 .ISBN 978-80-7400-097-3.
- 22) Švidroň, J. *Základy práva duševního vlastnictví* . Bratislava : JUGA ,2000. ISBN. 80-85506-93-9.
- 23) Telec, I. , Tůma, P. *Autorský zákon komentář*. Praha: C.H.Beck ,2007. ISBN 9788071796084.
- 24) Telec, I. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN8071796085.
- 25) Telec, I. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Praha : C.H.Beck, 2007. ISBN8072392069

B) Periodika:

- 1) Hajn, P. *Ke způsobilosti přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům*. Právní praxe v podnikání, 1993
- 2) Hajn, P. *Generální klauzule proti nekalé soutěži a její funkce*. Právní rádce ,1996
- 3) Šalamoun, M. *Kolektivní správa – formace a deformace autorské vůle*. Právní rozhledy .2004
- 4) Telec, I. *Otázka zákonnosti zákazu užití chráněných předmětů ze strany ochranné organizace ,činné podle zákona č.237/1995 Sb. In Bulletin advokacie .1999*

Právne predpisy a judikatúra :

A) Právne predpisy

- 1) Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Ústava České republiky
- 2) Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listiny základních práv a svobod
- 3) Zákon č. 121/2000 Sb. „o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)“, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů

- 5) Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- 6) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
- 7) Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
- 8) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění
- 9) Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- 10) Zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

B) Judikatura

Rozhodnutí Ústavného soudu ČR č. ÚS 15/93

Rozhodnutí Ústavného soudu ČR č. ÚS 15/96

Rozhodnutí Ústavného soudu ČR č. ÚS 69/06

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 25 Cdo 1821/2007

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č.j. R I 1457/34

Rozhodnutí ESD 55/80- Musik Vertrieb membran GmbH et K-tel International v. GEMA

Rozhodnutí ESD C-200/1996 Metronome Musik GmbH v. Music Point Hokamp GmbH

Rozhodnutí ESLP vo veci Müller a ďalší proti Švajčiarsku z dňa 24.5. 1988 Série A č.133

Rozhodnutí ESLP vo veci Padawan v SGAE (C-467/08) z dňa 21.10.2010

Rozhodnutí Městského soudu Praha, 13 Co 216/90

Internetové zdroje :

- 1) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), [online].1999 [cit.2011-12-1] zdroj:
http://www.autorskaprava.cz/duvodova_zprava_az.htm z dňa 1.12.2011.
- 2)K Bernskej zmluve , [cit.2011-12-6] zdroj:
cs.wikisource.org/wiki/Bernsk%C3%A1_%C3%BAmuva_o_ochran%C4%9B_liter%C3%A1rn%C3%ADch_a_um%C4%9Bleck%C3%BDch_d%C4%9Bl
- 3) K aktivním nositelom práv ,[cit.2012-1-15] zdroj :
http://www.osa.cz/media/84341/autor_12_10_11.pdf
- 4) K Creative Commons ,[cit.2012-1-16] zdroj : <http://www.creativecommons.cz/>
- 5) K DRM.Systémom ,[cit.2012-1-15] zdroj : http://www.indicare.org/tiki-download_file.php?fileId=199
- 6) K Global repertoire database ,[cit.2012-1-16] zdroj :
http://www.globalrepertoiredatabase.com/joint_statement_1.pdf
- 7) K historickému vývoji kolektívnej správy ,[cit.2012-1-15] zdroj :
<http://www.sacd.fr/Historique.31.0.html>
- 8) K Parížskej zmluve ,[cit.2011-12-15] zdroj : www.mop.cz
- 9) K podobnosti hudobných diel ,[cit.2010-6-13] zdroj :
<http://dnes.atlas.sk/showbiz/632339/horehronie-je-povodne.-autori-chcu-zalovat-plus-7-dni>
- 10) K rozdielnej náhradnej odmene ,[cit.2011-12-1] zdroj :
www.europeanvoice.com/article/imported/call-to-slash-levies-after-copyright-talks-collapse-/66871.aspx
- 11) Ku kolektívnej správe,[cit.2012-1-15] zdroj: www.integram.cz
- 12) Návrh nového občianskeho zákoníka , RNDr. Petr Nečas, JUDr. Jiří Pospíšil [online].2011 [cit.2011-12-15] zdroj : http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf
- 13) Ochranný svaz autorský pro práva dílům hudebním , [cit.2011-12-20] zdroj :
www.osa.cz
- 14) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES z dňa 12.12.2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících,[cit.2011-12-6] zdroj : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0012:0018:CS:PDF>
- 15) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES z dňa 29.4.2004 o dodržování práv duševního vlastnictví , [cit.2011-12-6] zdroj :

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:02:32004L0048:CS:PDF>

16) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES z dne 22.5.2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, [cit.2011-12-6] zdroj : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:01:32001L0029:CS:PDF>

17) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES z dne 16.3.1996 o právní ochraně databází , [cit.2011-12-6] zdroj :

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996L0009:CS:HTML>

18) Směrnice Rady a Evropského parlamentu 2001/84/ES z dne 27.9. 2001 o právu autora na odměnu z opětovného prodeje originálu uměleckého díla , [cit.2011-12-6] zdroj : <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=fi&ihtmlang=fi&lng1=fi,cs&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=620116:cs&page=>

19) Směrnice Rady 91/250/EHS z dne 14.5.1991 o právní ochraně počítačových programů , [cit.2011-12-6] zdroj :

http://www.culture.gov.sk/files/files/copyright/91_250_EHSsvk.pdf

20) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES z dne 12.decembra 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem , [cit.2011-12-6] zdroj : <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihtmlang=cs&lng1=cs,sk&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=438226:cs&page=>

21) Text Listiny základných práv EU ,[online].2007 [cit.2011-12-6] zdroj :

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/hm/C2007303CS.01000101.htm>

Ostatné :

- 1) Príloha 1C Dohody o zriadení Svetovej obchodnej organizácie (WTO) – sděl. č. 191/1995 Sb.
- 2) Rozhodnutie Ministerstva kultúry ČR č.j. 1306/2003 z dne 30.1.2003 a rozhodnutie č.j.4449/2001 z dne 28.2.2001

